

לקוטי תורה • שיר השירים • מאמר 11

נאו לחייך בתורים צוארך בחרוזים

”לחייך נאו בתורים, צוארך בחרוזים”

שתי התורות הן התורים — תכשיטים משולשים שעל הלחיים: באהבה בוערת, תפילה, חסד ותורה, שלוש ”נקודות” נפרדות, מתחברות בקווים לצורה אחת. ”חרוזים” שעל הצואר הם הדברים הנפרדים שבעולם, שנוקבים אותם בכיטול ומשחילים אותם על חוט התורה, כך שה’ הוא ”ראשון ואחרון” באותה מידה, למטה כמו למעלה.

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ”ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

/likuteitorah.com/he/likutei-torah/shir-hashirim/11

הנקודה

שתי התורות הן התורים – תכשיטים משולשים שעל הלחיים: באהבה בוערת, תפילה, חסד ותורה, שלוש "נקודות" נפרדות, מתחברות בקווים לצורה אחת. "חרוזים" שעל הצוואר הם הדברים הנפרדים שבעולם, שנוקבים אותם כביטול ומשחילים אותם על חוט התורה, כך שהי הוא "ראשון ואחרון" באותה מידה, למטה כמו למעלה.

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

חז"ל דורשים "בתורים" – שתי התורות; אך מדוע משתמש הכתוב במילה המציינת תכשיטים? התורים היו תכשיטים משולשים, דמויי ראשו של תור. כל עבודת ה' מורכבת מתפילה, חסד ותורה – אש, מים ורוח: בדומה לניקוד סגול, שלוש נקודות השואכות ממעל לסדר הטבע, כמו סגולה. בעבודת האדם נקודת האמצע, הביטול של התורה המשווה את העליון והתחתון, באה בסוף; בהתעוררות מלמעלה היא באה תחילה, כמו בסימן הטעמים סגולתא. באהבה קרירה, "כסף", הנקודות נשארות נפרדות; באהבה בוערת, "זהב", הקווים מחברים אותן למשולש – תורים – המונח על הלחיים, שמהן יוצא הבל הדיבור העולה. "צוואר" בחרוזים הוא קולו של יעקב, חוט הנמשך מקצה לקצה. כדי שיוכל להיכנס, יש לנקוב את האבנים: לרוקן את הלב באמצעות הביטול שבתפילה, דבר שקול מלמעלה מאפשר. התורה היא החוט המחבר את כל המדרגות, כך שהי הוא "ראשון ואחרון" באותה מידה; צבעה אדום, מפני שחסד התורה נושא עמו גבורה. באמצעות תפילה, תורה ומצוות מתעלים אפילו הדברים הנפרדים ביותר.

מבנה

1	למה תורים?	11
שתי התורות נקראות תורים – תכשיטים משולשים. כל עבודת ה' מורכבת מתפילה, חסד ותורה, אש, מים ורוח, שכמו הסגול וכמו סגולה שואבים ממעל לסדר הטבע; התורה היא נקודת האמצע המשווה את העליון והתחתון.		
2	סגול וסגולתא	21
בעבודת האדם נקודת האמצע באה בסוף; בהתעוררות מלמעלה היא באה תחילה.		
3	זהב וכסף	31-4
אהבה קרירה מותירה את הנקודות נפרדות; אהבה בוערת מחברת אותן בקווים לתורים – שתי התורות – המונחים על הלחיים, שמהן יוצא הבל הדיבור העולה.		
4	חרוזים	51-6
החרוזים שעל הצוואר הם אבנים נפרדות המחוברות בחוט של "קול יעקב". כדי לקבלו, על הלב להתרוקן באמצעות ביטול, דרך הכוונה שהקול מעורר.		
5	שני קולות וחוט השני	71
התפילה עולה רק באמצעות קול מלמעלה; התורה, הקול השני, היא החוט המשווה את הראשון והאחרון. צבעה האדום מורה על חסד הנושא עמו גבורה, ובאמצעות כל אלה מתעלים גם הדברים הנפרדים.		

לחיים, אחר כך צוואר, ואחר כך חרוזים: שתי התורות, אחריהן הקול הנוקב את האבנים, ולבסוף החוט הנמשך בכל המדרגות.

מושיגים

תורים תורים

תכשיטים משולשים הדומים לראשו של תור. במאמר הם שלושת סוגי העבודה המתחברים באמצעות אהבה בוערת, וכן שתי התורות — תורה שבכתב ותורה שבעל פה.

אש, מים ורוח אש מים רוח

התפילה העולה מלמטה, החסד הנמשך מלמעלה, והתורה שביניהם; ראשי התיבות בעברית יוצרים את המילה "עומר".

סגול וסגולתא סגול וסגולתא

שלוש נקודות המסודרות כמשולש. בניקוד סגול, שבו נקודת האמצע למטה, מדובר בעבודה מלמטה; בטעם סגולתא, שבו נקודת האמצע למעלה, מדובר בהתעוררות מלמעלה.

סגולה סגולה

השפעה הבאה ממעל לסדר הטבע של סיבה ומסובב; ישראל הם "עם סגולה" של ה'; שנבחרו ממעל להשתלשלות.

ביטול ביטול

"ניקוב" האבנים: הנשמה מרוקנת את עצמה כדי שאור אין סוף יוכל לשרות בה.

הבריה התיכון בריח התיכון

החוט או הבריה ה"משֶׁתָּרֵג מקצה לקצה": יעקב והתורה, המחברים את המדרגה הגבוהה ביותר לנמוכה ביותר.

חוט השני חוט השני

דיבור התורה. צבעו אדום מפני שהחסד שהתורה ממשיכה נושא עמו גבורה, כמו בתורה שבעל פה ובדקדוקי סופרים.

קטע 1 • 11

למה תורים?

1 נאוו לחייך^{1,2} בתורים צוארך בחרוזים. וארז"ל לחייך הם שני לוחות³ בתורים הם שני תורות תורה שבכתב ותורה שבעל פה.⁴ (עיין רבות בשה"ש) ולהבין מהו בתורים והוה ליה למימה בתורות.

"לחייך נאוו בתורים, צוארך בחרוזים." חז"ל אמרו: "לחייך" הם שני הלוחות; "בתורים" הן שתי תורות, התורה שבכתב והתורה שבעל פה (ראו מדרש רבה על שיר השירים). כעת עלינו להבין מה פירוש "בתורים": הרי היה צריך לומר "בתורות".

המאמר פותח בפסוק משיר השירים א, י, המתאר את לחיי האהובה המעוטרת בתורים ואת צוארה בחרוזים. חז"ל דורשים את הלחיים על שני הלוחות ואת "בתורים" על שתי התורות, שבכתב ושבעל פה; אדמו"ר הזקן שואל מדוע הפסוק משתמש במילה המציינת תכשיט, במקום לומר בפשטות "בתורות".

ונקדים להבין המשל כפשוטו כי תורים הם תכשיטין הנעשים כעין ראש תור⁵ שהוא תבנית משולש (ע"י בשבת דפ"ה ע"ב) והיה דרכו לעשות שני תכשיטין כעין תורים לתת בלחיים.

נקדים ונבין את המשל כפשוטו. תורים הם תכשיטים העשויים בדמות ראשו של תור, כלומר בצורת משולש (ראו שבת, דף פ"ה ע"ב); והיה נהוג לעשות שני תכשיטים דמויי תורים ולהניחם על הלחיים.

לפני שהוא מיישם את הדימוי, הוא מסביר מהו התכשיט עצמו. תורים היו תכשיטים שעוצבו בדמות ראשו של תור, ציפור שצורתו משולשת, וענדו אותם בזוגות על הלחיים; בגמרא (שבת פ"ה ע"ב) מדובר ברצועת קרקע נטועה שצורתה "ראש תור".

ולהבין הנמשל מזה הנה התורה והמצוות נחלקים דרך כלל לג' בחינות תורה ועבודה וגמ"ח שהם בחי' אמ"ר (וכמש"ל ע"פ לסוסתי⁶ כו').

כדי להבין מה הנמשל, הנה התורה והמצוות מתחלקות באופן כללי לשלוש בחינות: תורה, עבודה וגמילות חסדים, שהן בחינות אש, מים ורוח (כפי שנכתב לעיל על "לסוסתי וגו').

כעת הוא מיישם את הדימוי. כל התורה והמצוות מתחלקות לשלושה סוגים כלליים: לימוד תורה, עבודה — עבודת התפילה — וגמילות חסדים. הם מקבילים לשלושת היסודות אש, מים ורוח; ראשי התיבות העבריים שלהם יוצרים את המילה אמ"ר, כפי שהוסבר במאמר הקודם על "לסוסתי".

אש ממטה למעלה⁷ בחי' עבודה כו'. ומים הוא חסד וצדקה להחיות רוח שפלים⁸ למעלה למטה והבחי' הממוצעת היא התורה

אש, העולה למטה למעלה, היא בחינת העבודה וגו'; מים הם חסד וצדקה, "להחיות רוח שפלים", מלמעלה למטה; והבחינה האמצעית היא התורה.

התפילה היא אש: כמו להבה היא עולה למטה למעלה, כשהנשמה מתקרבת אל ה'. צדקה וחסד הם מים, הזורמים מלמעלה למטה "להחיות רוח שפלים" (ישעיהו נ"ז, ט"ו); התורה היא היסוד האמצעי שבניהם.

והנה בחי' אמ"ר היא בחי' סגול⁹ וסגול הוא מלשון סגולה כמו עד"מ שיש ענינים מרפאים בדרך רפואה וטבע ויש

והנה בחינת אש, מים ורוח היא בחינת [התנועה] סגול, וסגול הוא מלשון סגולה. למשל, יש דברים המרפאים באמצעות רפואה וטבע, ויש

שלושתם יחד יוצרים את צורת הניקוד סגול, שלוש נקודות המסודרות כמשולש. אדמו"ר הזקן קושר את המילה "סגול" למילה "סגולה" — תרופה שכוח הריפוי שלה נסתר ואינו טבעי.

שהם מרפאים בדרך סגולה שעפ"י דרך הטבע אין דרך להיות רפואה עי"ז אליו ומי"מ יש איזה סגולה בדרך רחוקה ונפלאה במה שאינה מושגת בהשגת והשכלת הרופאים הטבעיים להיות על ידי זה רפואה זו

דברים המרפאים בדרך סגולה: על פי דרך הטבע אין אפשרות שהאדם יתרפא באמצעותם, ואף על פי כן יש בהם סגולה הפועלת בדרך רחוקה ונפלאה, שאינה נתפסת בהכנתם וכשכלם של הרופאים הטבעיים, ובאמצעותה בא הריפוי.

סגולה פועלת במקום שבו הרפואה הטבעית אינה רואה סיבה לכך: לפי חוקי הטבע היא אינה אמורה להועיל, ובכל זאת היא מרפאת בדרך רחוקה ונפלאה שהרופאים אינם יכולים להבין. לכן המילה מצביעה על תוצאה הנובעת מעבר לסדר הרגיל של סיבה ותוצאה.

וכן על דרך משל נקראים ישראל עם סגולתו^{10, 11, 12, 13, 14} שאותנו בחר ה' שלא כסדר ודרך ההשתלשלות מעילה לעילה

כך גם ישראל נקראים, בדרך משל, "עם סגולתו": ה' בחר בנו שלא לפי סדר ודרך ההשתלשלות, מעילה לעילה;

ישראל נקראים "עם סגולתו" של ה', משום שבחירתו בהם אינה נובעת משרשרת הסיבה והתוצאה שבאמצעותה העולמות משתלשלים ממנו. הבחירה נובעת מעבר לסדר הזה, בדומה לסגולה הפועלת שלא בדרך הטבע.

אלא ישראל עלו במחשבה^{15, 16} למעלה מסדר ההשתלשלות שמה שנמשך למעלה מסדר ההשתלשלות נק' בשם סגולה

אלא ישראל עלו במחשבה למעלה מסדר ההשתלשלות; ומה שנמשך למעלה מסדר ההשתלשלות נקרא בשם סגולה.

המדרש מלמד ש"ישראל עלו במחשבה" של ה' לפני בריאת העולם. לכן שורשם נמצא למעלה מסדר ההשתלשלות, וכל מה שנמשך מבחינה זו נקרא סגולה.

(ועיין בזהר ר"פ תרומה דקכ"ו סע"א ח"א פ' נח ס"ה א' ויצא קס"א ב'. ח"ג במדבר קי"ט ב' האזינו דרצ"ח ב'. ועמ"ש מענין סגול סדי"ה אסרי לגפן עירה¹⁷)¹⁸ וכן בחי' אמ"ר הנ"ל נמשך למלה מסדר ההשתלשלות כו'.

(ראו בזהר בתחילת פרשת תרומה, דף קכ"ו סוף ע"א; חלק א, פרשת נח, ס"ה ע"א; ויצא, קס"א ע"ב; חלק ג, במדבר, קי"ט ע"ב; האזינו, דף רצ"ח ע"ב. וראו גם מה שנכתב בעניין הסגול בסוף המאמר המתחיל "אסרי לגפן עירה"). כך גם בחינת אש, מים ורוח שהוזכרה לעיל נמשכת ממעל לסדר ההשתלשלות וכו'.

ההערה שבסוגריים מביאה מקומות בזהר העוסקים בישראל כ"סגולה" של ה'; בכמה מהם מובא או נדרש הפסוק "כי יעקב בחר לו י"ה ישראל לסגולתו". היא מפנה גם למאמר בתורה אור המסביר את משמעות הסגול. לאחר מכן מיישם אדמו"ר הזקן את הרעיון: תפילה, חסד ותורה, שלושת היסודות, נמשכים גם הם ממדרגה שלמעלה מסדר ההשתלשלות.

וגם הם בבחי' נקודת סגול כי ענין סגול היינו שנקודה האמצעית הוא תחת שני הנקודות שכן סדר העבודה תחלה צריך להיות בבחי' אש ממטה למעלה כו'.

גם הם בצורת הניקוד סגול, שכן עניינו של הסגול הוא שהנקודה האמצעית נמצאת מתחת לשתי הנקודות. כך הוא גם סדר העבודה: תחילה עליה להיות בבחינת אש, מלמטה למעלה וכו'.

בסגול הנקודה האמצעית נמצאת מתחת לשתי הנקודות העליונות, והדבר מקביל לסדר עבודתו של האדם. הוא מתחיל בתפילה, שהיא האש העולה מלמטה למעלה.

ואח"כ אם רץ לבך שוב¹⁹ לאחד²⁰ להיות המשכות מלמעלה למטה בבחינת צדקה וגמ"ח להחיות רוח שפלים כו' והתורה היא בחי' ממוצעת

ואחר כך, "אם רץ לבך שוב לאחד", כדי שתהיה המשכה מלמעלה למטה, בבחינת צדקה וגמילות חסדים, "להחיות רוח שפלים" וכו'. והתורה היא המדרגה הממוצעת,

לאחר "ריצת" הנשמה כלפי מעלה בתפילה באה ה"שיבה", המשכה מלמעלה באמצעות צדקה וגמילות חסדים. הביטוי "אם רץ לבך שוב לאחד" מתאר את התנועה הזאת; התורה עומדת בין השתיים כמדרגה האמצעית.

דהיינו שהוא להיות למעלה ולמטה שוין כמ"ש ולא תחללו את שם קדשי פ"י שלא לעשות חלל²¹ והפסק להשראת שם קדשו שיהיה גם למטה כסא ומכון לשבתו ית'

כלומר, שתפקידה הוא להביא לכך שהמעלה והמטה יהיו שווים, ככתוב: "ולא תחללו את שם קדשי". פירוש הדבר הוא שלא לעשות חלל והפסק להשראת שם קדשו, כדי שגם למטה יהיה כסא ומקום קבוע לשבתו יתברך,

תפקידה של התורה הוא להשוות בין המעלה למטה. אדמו"ר הזקן דורש את "לא תחללו" מלשון "חלל": אין ליצור חלל או הפסק בהשראת שמו הקדוש של ה', כדי שהעולם התחתון יהיה גם הוא כסא ומקום משכן לו, כפי שהעולמות העליונים הם.

כמו למעלה (וכמ"ש בפי ראה סדי"ה כי תשמע בקול²² כוי לעשות הישר כוי ע"ש ובפי יתרו סדי"ה משה ידבר²³ והאלקים יעננו²⁴ כוי ועמ"ש בדי"ה ביום השמיני עצרת²⁵ בפי ואמת ה' לעולם. ואמת זו תורה) כמו למעלה. (כמו שכתוב בפרשת ראה, בסוף המאמר המתחיל "כי תשמע בקול וגוי לעשות הישר וגוי", עיינו שם; ובפרשת יתרו, בסוף המאמר המתחיל "משה ידבר והאלקים יעננו וגוי". וראו גם מה שנכתב במאמר המתחיל "ביום השמיני עצרת" בפירוש "ואמת ה' לעולם". ו"אמת" זו היא תורה.)

ההערה מפנה את הקורא למאמרים נוספים העוסקים בנושא: בפרשת ראה ("כי תשמע בקול"), למאמר בתורה אור על פרשת יתרו ("משה ידבר"), ולמאמר על שמיני עצרת המסביר את הפסוק "ואמת ה' לעולם". שם "אמת" פירושה תורה.

והיינו ע"י עסק התורה כי הלומד דבר הלכה הוא רק שנמשך אחר התנאים והאמוראים כמו ר' אליעזר אומר ב"ש אומרים.

והדבר נעשה באמצעות העיסוק בתורה: שהרי מי שלומד עניין הלכתי אינו אלא נמשך אחר דברי התנאים והאמוראים, כגון "רבי אליעזר אומר", "בית שמאי אומרים".

לימוד התורה מביא לידי אחדות זו, משום שהלומד מניח בצד את דעותיו וחוזר על דברי החכמים: "רבי אליעזר אומר", "בית שמאי אומרים". כך הוא נעשה צינור להעברת דבריהם.

וגם לפעמים לומד במסכת שאין צריך לה כלל למעשה אלא עיקר כוונת הלימוד כדי להיות ואשים דברי בפ"ך²⁶ שדבר ה' זו הלכה²⁷ היא המדבר בפ"ך ולפעמים הוא לומד גם מסכת שאינה נחוצה כלל למעשה; עיקר כוונת הלימוד הוא לקיים את "ואשים דברי בפ"ך", כך ש"דבר ה' זו הלכה" הוא המדבר בפ"ך.

גם כשהוא לומד מסכת שאין לה השלכה מעשית, מטרת הלימוד היא שדבר ה', שהגמרא מזהה עם הלכה, ידבר מפיו. בכך מתקיים "ואשים דברי בפ"ך" (ישעיהו נא, טז).

וצריך לעשות פיו כלי ומכון להיות בחינת ביטול לדבר ה' וזהו בחינת סגול שתי נקודות שוות והשלישית ממוצ ע' תחת יהם.^{28, 29}

עליו לעשות את פיו כלי ומקום קבוע, להיות בבחינת ביטול לדבר ה'. וזוהי בחינת הסגול: שתי נקודות שוות, והנקודה השלישית, האמצעית, מתחתיהן.

על הלומד לעשות את פיו כלי, בביטול לדבר ה'. הביטול הזה הוא הנקודה האמצעית של הסגול; היא כתובה מתחת לשתי הנקודות האחרות, משום שבסדר עבודתו של האדם היא באה אחרי התפילה והחסד.

קטע 2 • 21

סגול וסגולתא

2 והנה כל זה הוא בסדר העבודה שלמטה באדם. אבל הנה באתערותא דלתתא הוא אתערותא דלעילא שם נעשה שלש בחי' נקודות הנ"ל בבחי' סגולתא שהנקודה אמצעית היא למעלה עומדת על גבי שתי הנקודות.

כל זה הוא בסדר העבודה שמלמטה, אצל האדם. אולם כאשר אתערותא דלתתא מעוררת אתערותא דלעילא, שלוש הנקודות שנזכרו לעיל נעשות שם בבחינת סגולתא, שבה הנקודה האמצעית נמצאת למעלה ועומדת מעל שתי הנקודות.

כל מה שתואר עד כה הוא סדר העבודה כפי שהאדם פועל אותה מלמטה. כאשר אתערותא דלתתא מעוררת אתערותא דלעילא, אותן שלוש נקודות מקבלות את צורת הסגולתא — סימן טעמי המקרא שבו הנקודה האמצעית עומדת למעלה מן השתיים האחרות.

שממטה למעלה בעבודת האדם הנה הנקודה אמצעית היא האחרונה שמתחלה צריך להיות סדר העבודה ממטה למעלה כו'. ואח"כ המשכה כו'.

שכן בעבודת האדם, כשהתנועה היא מלמטה למעלה, הנקודה האמצעית היא האחרונה: תחילה צריך להיות סדר העבודה מלמטה למעלה וכו', ואחר כך המשכה וכו';

בעבודת האדם הנקודה האמצעית, הביטול של התורה, באה בסוף: תחילה התפילה עולה מלמטה, ואחר כך החסד ממשיך מלמעלה. משום כך בסגול היא כתובה מתחת לשתי הנקודות האחרות.

ואחר כך יכול לבא ולעלות ולהגיע למדרגת בחינת ביטול דבחינת ולא תחללו כו'. אבל מלמעלה למטה באתערותא דלעילא שם בחינת נקודה האמצעית היא בעצם וראשונה:

ורק לאחר מכן הוא יכול לבוא, לעלות ולהגיע למדרגת בחינת הביטול של "ולא תחללו" וכו'. אולם מלמעלה למטה, באתערותא דלעילא, בחינת הנקודה האמצעית היא ראשונה ועיקרית:

רק לאחר שני השלבים יכול האדם להגיע לביטול של "ולא תחללו", שבו אין חלל בין מעלה למטה. כאשר התנועה באה מלמעלה, הסדר מתהפך והנקודה האמצעית היא הראשונה והעיקרית, כמו בסגולתא, שבה היא עומדת למעלה.

קטע 3 • 31-4

זהב וכסף

3 ב והנה כתיב תורי זהב³⁰ נעשה לך עם נקודות הכסף.^{31,32} (עי רבות נשא ס"פ י"ג) פיי שבחיי סגול זה הוא

בבחי נקודות הוא בבחי כסף בחי אהבה של קרירות

2. והנה נאמר: "תורי זהב נעשה לך עם נקודות הכסף" (ראו מדרש רבה, נשא, סוף פרק י"ג). פירוש הדברים: בחינת הסגול, כשהיא בצורת נקודות, היא בבחינת כסף — בחינת אהבה קרירה.

סעיף ב' נפתח בפסוק הבא משיר השירים: "תורי זהב נעשה לך עם נקודות הכסף". אדמו"ר הזקן מפרש את ה"נקודות" כשלוש נקודות הסגול, ואת הכסף כאהבה רגועה וקרירה.

אבל בבחי ומעלת הזהב על הכסף³³ שהוא בבחי רשפי אש³⁴ וכו' נעשה נקודות אלו בחי תורים כמו ראש תור בגמרא בחינת משולש

אך בבחינת הזהב ובמעלתו על הכסף — שהיא בבחינת "רשפי אש" וכו' — נקודות אלו נעשות בבחינת תורים, כמו "ראש תור" שבגמרא, צורת משולש;

הזהב מבטא אהבה נעלית יותר — "רשפי אש", תשוקה בוערת — והיא עולה על האהבה הקרירה כשם שהזהב עולה על הכסף. באהבה בוערת זו הנקודות הנפרדות נעשות לתורים, צורת משולש, בדומה ל"ראש תור" הנזכר בגמרא.

דהיינו להמשיך קוין לנקודות אלו כי בהיותן נקודות הם כמו ענינים נפרדים להיות תחלה ממטה למעלה רשפי אש כוי ואח"כ מים כוי.

כלומר, להמשיך קווים אל הנקודות האלה. כל עוד הן נקודות, הן דומות לענינים נפרדים: תחילה, מלמטה למעלה, "רשפי אש" וכו', ואחר כך מים וכו'.

המשולש שונה משלוש נקודות בכך שקווים מחברים ביניהן. כל עוד הן נותרות נקודות, שלבי העבודה נשארים נפרדים: תחילה אש התפילה העולה, ואחר כך מי החסד היורדים.

והיינו להיות האהבה בקרירות הם ענפין מתפרדין כוי אבל בהתלהבות והתלהטות האהבה הנה נעשו בבחינת התכללות זו בזו.

כלומר, כשהאהבה קרירה, אלה "ענפים מתפרדים" וכו'; אך כשהאהבה לוחטת ובווערת, הם נעשים כלולים זה בזה.

באהבה קרירה מידות הנפש נותרות "ענפים מתפרדים", וכל אחת פועלת בפני עצמה. כשהאהבה בוערת, הן מתמזגות וכל אחת כלולה באחרות.

ועל זה נאמר והחוט המשולש³⁵ כו' [ועיין מענין תורי זהב בפי' נשא (קמ"ג סע"ב ודקמ"ב סע"א) בענין מי זהב^{36, 37, 38, 39, 40} (קל"ה ב')].

ועל כך נאמר: "והחוט המשולש" וכו'. [ראו בענין תורי זהב בפרשת נשא (קמ"ג סע"ב ודקמ"ב סע"א), בענין מי זהב (קל"ה ב')];

זהו "החוט המשולש" ש"לא במהרה יינתק" (קהלת ד', י"ב): שלושה חוטים השזורים לאחד. כאן מתחילה הערה ארוכה בסוגריים מרובעים, המונה מקומות בוהר העוסקים ב"תורי זהב" וב"מי זהב"; הסוגריים המרובעים הם חלק מנוסח הדפוס.

ובפי' האזינו (דרצ"ב סע"א) תולדות (קמ"ה ב') בענין הנחמדים מזהב^{41, 42, 43, 44, 45} בפי' נח (ע"א ב')⁴⁶ ויחי (רמ"ז א')⁴⁷.

ובפרשת האזינו (דרצ"ב סע"א), תולדות (קמ"ה ב'); בענין "הנחמדים מזהב" בפרשת נח (ע"א ב') [ובפרשת ויחי (רמ"ז א')];

ההערה שבסוגריים נמשכת ומביאה מקומות נוספים בוהר, ובהם מקומות הדורשים את הביטוי "הנחמדים מזהב" (תהילים י"ט, י"א). בפרשות נח ויחי הוזהר מסביר את המילה "ויפוזו", המופיעה בברכת יעקב ליוסף, באמצעות הפסוק הזה ו"פז רב" שבו.

ור"פ קרח.⁴⁸ האזינו (רצ"ה ב'). ובפי' תרומה (קמ"ח א') דודאי זהב סליק יתיר^{49, 50} כו' הובא בפרדס שיי פ"ג ועמ"ש מענין האהבה שבהתלהטות

וראש פרשת קרח; האזינו (רצ"ה ב'); ובפרשת תרומה (קמ"ח א'): "ודאי זהב סליק יתיר" וכו', הובא בפרדס שער יי פרק ג'. וראו מה שנתבאר בענין האהבה הבוערת,

בהמשך מובאות הפניות נוספות, ובהן דברי הוזהר ש"ודאי זהב סליק יתיר", המצוטטים בפרדס רימונים. לאחר מכן ההערה עוברת למאמרים העוסקים באהבה הבוערת של הנפש.

שהיא בחינת כמעלת הזהב בד"ה ועשית ציץ⁵¹ זהב טהור⁵² ובד"ה ויושט⁵³ הלך לאסתר את שרביט הזהב⁵⁴ ובפי' מקץ בד"ה כי עמך מקור חיים^{55, 56} ובפי' בהעלותך בד"ה ראיתי

שהיא בדומה למעלת הזהב, בד"ה "ועשית ציץ זהב טהור" ובד"ה "ויושט המלך לאסתר את שרביט הזהב", ובפרשת מקץ בד"ה "כי עמך מקור חיים", ובפרשת בהעלותך בד"ה "ראיתי",

לאהבה הבוערת יש מעלה כשל זהב על כסף. המאמרים המנויים עוסקים בזהב: ציץ הזהב של הכהן הגדול, שרביט הזהב שהמלך הושיט לאסתר, "כי עמך מקור חיים", ומראה המנורה שכולה זהב בחזון זכריה.

והנה מנורת זהב⁵⁷ ובפ' בהר בד"ה כי תבאו כו' ושבת הארץ⁵⁸ ובפ' שלח ע"פ והיה לכם לציצית⁵⁹ ובפ' תשא ע"פ שמאלו תחת לראשי^{60,61} ובס' ש"ב פ"נ.⁶²

"והנה מנורת זהב"; ובפרשת בהר, במאמר המתחיל "כי תבואו וגוי' ושבת הארץ"; ובפרשת שלח, על הפסוק "והיה לכם לציצית"; ובפרשת כי תשא, על הפסוק "שמאלו תחת לראשי"; ובספר של כינונים, פרק נ'.

הרשימה נמשכת למאמרים על פרשת בהר, על ציצית ועל "שמאלו תחת לראשי", ולפרק נ' בתנאי, המכונה כאן ספר של כינונים. הפרק הזה עוסק באהבה "כרשפי אש", העולה על שאר סוגי האהבה כפי שזהב עולה על כסף.

4 ומענין התכללות המדות בפ' תולדות בביאור ע"פ מים רבים⁶³ בענין רבקה של שלש בקר כו' ובביאור ע"פ וקבל היהודים⁶⁴ בסופו ובפ' ואתחנן ע"פ וידעת היום.⁶⁵

ועל ענין התכללות המדות זו בזו: בפרשת תולדות, בביאור על "מים רבים", בענין רבקה — רבקה של בקר, שלושה שלושה וכו'; בביאור על "וקבל היהודים", בסופו; ובפרשת ואתחנן, על "וידעת היום".

ההערה שבסוגריים המרובעים, שהחלה בפסקה הקודמת, נמשכת ומפנה למאמרים העוסקים בהתכללות ההדדית של המדות. למשל, במאמר שבתורה אור על פרשת תולדות, השם רבקה נדרש כ"רבקה" של בקר — צוות בקר הרתום יחד שלושה שלושה — דימוי למדות הקשורות זו בזו.

ומ"ש בסמוך בענין ב' תורים ב' תורות כו' י"ל שהן עצמן בחי' זוי"נ כשהן בהתכללות ועמ"ש סד"ה כי ההרים ימוש⁶⁶ בענין ואגודתו על ארץ⁶⁷ כו'

ולענין מה שנכתב סמוך לכך על שני תורים, שתי תורות וכו', אפשר לומר שהם עצמם בחינת ז"א ונוקבא כשהם בהתכללות זה בזה. וראו מה שנכתב בסוף המאמר המתחיל "כי ההרים ימוש", בענין "ואגודתו על ארץ" וכו'.

אדמו"ר הזקן מוסיף שאפשר לומר ששני התורים, שהם שתי התורות, הם ז"א ונוקבא — התצורות הזכרית והנקבית — כשהן בהתכללות זו בזו. הוא מפנה לדיון שלו ב"ואגודתו על ארץ", שכן גם אגודה מבטאת התכללות.

ואגודתו היינו ג"כ בחינת התכללות וע' עוד מענין תורי זהב⁶⁸ בזח"א בראשית (דף⁶⁹ א' ע"ב) וירא (צ"ז ב') ע"פ וקול התור^{70,71,72} ויקרא (דף ד' ע"ב)⁷³

"ואגודתו" היא גם כן בחינת התכללות. וראו עוד בענין תורי זהב בזוהר, חלק א, בראשית (דף א' ע"ב), וירא (צ"ז ע"ב), על "וקול התור", [וכן] ויקרא (דף ד' ע"ב).

אגודה קושרת גבעולים נפרדים לדבר אחד, ולכן "ואגודתו" היא דימוי נוסף להתכללות. ההערה מפנה לסיום למקומות בזוהר העוסקים ב"תורי זהב" וב"קול התור", והסוגר המרובע המסיים חותם את ההערה המודפסת.

והנה כמו שבחיי נקודת סגול הם ב' בחי' סגול וסגולתא דהיינו ממטה למעלה וממעלה למטה כן בבחי' תורים הם ג"כ ב' תורים ממטה למעלה וממעלה למטה והם ב' בחי' תורות תשב"כ ותשב"פ והנה, כשם שלבחינת נקודות הסגול יש שתי בחינות — סגול וסגולתא, כלומר מלמטה למעלה ומלמעלה למטה — כך גם בבחינת התורים יש שני תורים, מלמטה למעלה ומלמעלה למטה; והם שתי בחינות התורה: תורה שבכתב ותורה שבעל פה.

המהלך העיקרי מתחדש. כשם שלשלוש הנקודות יש שתי צורות — סגול מלמטה וסגולתא מלמעלה — כך יש שני תורים, אחד העולה מלמטה ואחד היורד מלמעלה. הם שתי התורות, התורה שבכתב והתורה שבעל פה.

וזהו נעוו לחייך בתורים כו' פי' לחייך לחי עליון ולחי התחתון מקום מוצא הבל הדיבור^{74, 75}

וזהו פירוש "נאוו לחייך בתורים" וכו': "לחייך" פירושו הלחי העליונה והלחי התחתונה, מקום מוצא הבל הדיבור.

כעת הפסוק נקרא מחדש: "לחייך" הן הלסת העליונה והתחתונה, המקום שממנו יוצא הבל הדיבור. בעברית, המילה "לחי" מציינת גם את הלחי וגם את הלסת.

כי הבלא סליק לעילא כו' בחי' גבורות והסתלקות הוא בחי' רשפי אש מעלת הזהב על הכסף

כי "ההבל עולה למעלה" וכו': בחינת הגבורות וההסתלקות היא בחינת "רשפי אש", מעלת הזהב על הכסף.

ההבל עולה, ולכן הוא שייך לגבורות, לכוחות הריסון, ולהסתלקות — תנועה כלפי מעלה והתרחקות. כוח העלייה הזה הוא אש של "רשפי אש", הזהב העולה על הכסף.

(ועמ"ש בפ' אחרי בד"ה כי ביום הזה יכפר^{76, 77} הבל הלב אותיות להב⁷⁸ כו' וגם הוא כלול מכל ג' בחי'

אמ"ר ועמ"ש הרמ"ז פ' פנחס) (דרט"ו) בד"ה האי אומאה בענין אמ"ר מעלת האהבה כו'

(וראו מה שנכתב בפרשת אחרי, במאמר המתחיל "כי ביום הזה יכפר", בעניין "הבל הלב": אותיות הבל הן אותיות להב וכו'; וגם הוא כלול מכל שלוש הבחינות — אש, מים ורוח. וראו מה שכתב הרמ"ז בפרשת פנחס) (דף רט"ו), במאמר המתחיל "האי אומאה", בעניין אש, מים ורוח. [מעלת האהבה] הני"ל וכו',

ההערה שבסוגריים מוסיפה שהמילה "הבל" מורכבת מאותן אותיות כמו "להב", ושגם ההבל כולל את שלושת היסודות — אש, מים ורוח — כפי שמבאר גם הרמ"ז, רבי משה זכות, בפרשת פנחס. אחר כך המשפט העיקרי חוזר לעניין מעלתה של האהבה הנוצרת שנוכרה לעיל.

הני"ל נעשה ונמשך בחי' תורים לבחינת נקודות אלו ונעשה מהם קוין בהתכללות הנקודות זו בזו וכל זה בבחי' לחיים שהוא מ קום מו צא הבל הדיבור כו'

הני"ל, נעשית ונמשכת בחינת תורים לנקודות אלו, ומהן נעשים קווים באמצעות התכללות הנקודות זו בזו. וכל זה בבחינת הלחיים, שהן מקום מוצא הבל הדיבור וכו',

באמצעות אותה אהבה מתחברות הנקודות הנפרדות בקווים ונעשות לתורים, כשכל נקודה כלולה באחרות. כל זה מתרחש בלחיים, מקור הבל הדיבור.

כי הבל סליק לעילא (עמ"ש מענין הבל הדיבור בד"ה ביום השמע"צ וע"י בע"ח שער העקודים פ"א וע"י בזח"ג בפ' תזריע מ"ז בי' ⁷⁹ ח"ב שמות ג' א' ובמק"מ שם):

כי "ההבל עולה למעלה". (ראו מה שנכתב על ענין הבל הדיבור במאמר הפותח במילים "ביום השמיני עצרת"; וראו עץ חיים, שער העקודים, פרק א'; וראו זוהר, חלק ג, פרשת תזריע, מז ע"ב; חלק ב, שמות, ג ע"א; ומקדש מלך שם.)

הלחיים הן המקום המתאים לחיבור הלוהט הזה, משום שההבל היוצא מהן עולה למעלה, כמו אש. הסוגריים מפנים לדיונים נוספים בענין הבל הדיבור: במאמר על שמיני עצרת, בעץ חיים ובזוהר.

קטע 4 • 51-6

חרוזים

5 ג אבל צוארך בחרוזים ⁸⁰ הוא בחי' אבנים טובות ומרגליות מופרדים וקבועים ותלויים בחוט שהחוט נכנס בהם ומחברם שלא יתפרדו. ⁸¹

3. אבל "צוארך בחרוזים" הוא בחינת אבנים טובות ומרגליות נפרדות, משובצות ותלויות על חוט; החוט עובר בתוכן ומחבר אותן, כדי שלא יתפרדו.

סעיף 3 עובר למחצית השנייה של הפסוק, "צוארך בחרוזים". החרוזים הם אבנים טובות ומרגליות נפרדות, שחוט העובר בתוכן מחזיק אותן יחד כדי שלא יתפזרו.

וכך עדי"מ נמשך הקל קול יעקב ⁸² יוד עקב הוא מדתו של יעקב בחי' חוט מכריח מן הקצה אל הקצה ^{83, 84, 85}

כך גם, בדרך משל, נמשכת [בחינת] "הקול קול יעקב": [יעקב הוא] יו"ד ועקב, ומידתו של יעקב היא בחינת חוט המכריח מן הקצה אל הקצה.

באותו אופן נמשכת "הקול קול יעקב". השם יעקב נקרא יו"ד-עקב: היו"ד, הנקודה העליונה, והעקב, הנקודה התחתונה; מידתו היא חוט "המכריח מן הקצה אל הקצה", כמו הבריח התיכון שבמשכן שעבר בתוך כל הקרשים.

(עמ"ש מענין זה דיעקב בפ' צו בד"ה והיה אור הלבנה ⁸⁶ כו' ובד"ה משמח חתן כו' וע' בזהר ס"פ תרומה קע"ה ב')

(ראו מה שנכתב בענין זה של יעקב בפרשת צו, בדיבור המתחיל "והיה אור הלבנה כו'", ובדיבור המתחיל "משמח חתן כו'"; וראו בזהר סוף פרשת תרומה, קע"ה ע"ב),

ההערה מפנה למאמרים על פרשת צו ולזהר בסוף פרשת תרומה, המזהה את הבריח התיכון "המכריח מן הקצה אל הקצה" עם יעקב.

דהיינו אפילו בבחי' קצה אחרון שהוא רחוק מקצה הראשון לגמרי דהיינו בחי' עלמא דפרודא דברים זרים ונפרדים כו'

כלומר, אפילו בבחינת הקצה האחרון, שרחוק לחלוטין מן הקצה הראשון — היינו בחינת עולם הפירוד, דברים זרים ונפרדים כו',

החוט מגיע גם אל "הקצה האחרון", הרחוק לחלוטין מן הקצה הראשון. זהו "עולם הפירוד", שבו הדברים נראים זרים לה' ונפרדים ממנו.

ונמשך קול והמשכה עליונה מלמעלה שיתחברו ויטייחדו גם הם ליחודו ית'. וזהו ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו⁸⁷ כו' כי הוא יתברך מקומו של עולם⁸⁸

נמשכים קול והמשכה עליונה מלמעלה, כדי שגם הם יתחברו ויטייחדו ביחודו ית'. וזהו [פירוש] "ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו כו'": כי הוא ית' "מקומו של עולם",

גם לשם נמשכים קול והמשכה מלמעלה, כדי שאפילו הדברים הנפרדים הללו יתחברו ליחודו של ה'. זהו פירוש לקיחת יעקב "מאבני המקום" והנחתן למראשותיו: "המקום" הוא ה', שהוא "מקומו של עולם".

כמאמר ברוך המקום⁸⁹ בחינת ממכ"ע ואבנים הם בחינת אותיות שנפלו בשבירת הכלים ויעקב הוא המביאן ומעלה אותם למעלה בבחינת מראשותיו (ועמ"ש מענין זה ר"פ ויצא בד"ה ושבת בשלום⁹⁰ כו').

כמאמר "ברוך המקום", בחינת ממלא כל עלמין. והאבנים הן בחינת האותיות שנפלו בשבירת הכלים; ויעקב הוא המביא אותן ומעלה אותן למעלה, לבחינת "מראשותיו". (וראו מה שנכתב בענין זה בתחילת פרשת ויצא, בדיבור המתחיל "ושבת בשלום כו'").

ה' נקרא "המקום", כפי שנאמר בהגדה של פסח, ובחינה זו היא ממלא כל עלמין, הנמצא בכל מקום. ה"אבנים" הן האותיות — ספר יצירה מכנה את האותיות אבנים — שנפלו בשבירת הכלים; יעקב אוסף אותן ומעלה אותן לבחינת "מראשותיו".

וכשם שבמשל החרוזים מאבנים טובות שהם נקובים וחלולים כך צריך לעשות מקום חלל כמ"ש ולבי חלל בקרבי⁹¹ להיות כלי ריקן מחזיק⁹² המשכות אור א"ס ב"ה שאין אור א"ס ב"ה שורה ומתגלה

וכשם שבמשל החרוזים, האבנים הטובות מושחלות על חוט והן נקובות וחלולות, כך צריך לעשות מקום חלול, כמו שנאמר "ולבי חלל בקרבי", כדי להיות כלי ריקן המחזיק את המשכות אור אין סוף. שהרי אור אין סוף אינו שורה ומתגלה

אפשר להשחיל חרוזים רק כשהם נקובים וחלולים. כך גם האדם צריך ליצור בתוכו חלל, כדברי דוד "ולבי חלל בקרבי", ולהיות כלי ריקן המסוגל להכיל את אור אין סוף.

אלא במי שבטל אליו במציאות לגמרי בבחינת אין ממש שלא יהיה תופס מקום כלל ליש ודבר.

אלא במי שבטל אליו במציאות לגמרי, בבחינת אין ממש, כך שאינו תופס כלל מקום כיש וכדבר.

אור אין סוף שורה רק על מי שבטל לחלוטין לפני ה', עד שהוא בבחינת אין. אדם כזה אינו תופס מקום כ"יש" נפרד.

6 וכדי להיות ביטול זה הוא על ידי בחינת קול יעקב⁹³ שהקול מעורר הכוונה והכוונה אינו מחשבה לבדה כ"א להיות מכוון כו'.
 כדי שביטול זה יגיע לידי ביטוי, הדבר נעשה באמצעות בחינת "קול יעקב": הקול מעורר את הכוונה, והכוונה אינה מחשבה בלבד, אלא להיות מכוון וכן הלאה.

ביטול זה מתעורר באמצעות "קול יעקב", משום שהקול מעורר את הכוונה. כוונה אינה מחשבה בלבד, אלא הפניית האדם במדויק אל מטרה.

וכך בחי' כנ"י נקרא כוונה ע"ש שצריך לכוון את לבו לגבי א"ס ב"ה בבחינת ביטול כו'

כך גם בחינת כנסת ישראל נקראת כוונה, משום שעל האדם לכוון את לבו כלפי אין סוף ברוך הוא, במצב של ביטול וכן הלאה,

לכן כנסת ישראל, מקור נשמות ישראל, נקראת כוונה: על כל אדם לכוון את לבו כלפי אין סוף מתוך ביטול.

שיהיה מכוון נגד בחינת אין ערוך לך כו' שיהיה נתפס במוחו ולבו כי אין עוד מלבדו.⁹⁴

כך שיהיה מכוון כלפי הבחינה של "אין ערוך לך" וכן הלאה, וייקלטו במוחו ובלבו הדברים שאין עוד מלבדו.

עליו לכוון את לבו אל "אין ערוך לך", עד שייקלטו במוחו ובלבו הדברים שאין עוד מלבדו (דברים ד, לה).

קטע 5 • 71

שני קולות וחוט השני

7 וזהו ענין שיכונו את לבם⁹⁵ שבמשנה רפ"ה דברכות היינו כאדם המכוין לזרוק חיצו במקום ידוע כך תהיה כוונת הנפש לצאת

זהו פירוש "שיכונו את לבם" במשנה שבראש פרק ה' בברכות: כלומר, כשם שאדם מכוון לירות את חצו לעבר מקום מסוים, כך צריכה כוונת הנפש להיות לצאת

המשנה (ברכות ה, א) אומרת שהחסידים הראשונים היו שוהים לפני התפילה "כדי שיכונו את לבם". אדמו"ר הזקן מדמה כוונה זו לכיוון חץ אל מטרה קבועה: הנפש מכוונת את עצמה אל ה', ומשתוקקת לצאת מ"נדנה" — הגוף.

מנרתקה ולהשתפך אל חיק אביה בבחי' ביטול במציאות ולהתכלל במקורה מקור החיים מקור התענוגים אור א"ס ב"ה שיהיה אור א"ס ב"ה ממש שורה ומתגלה בנפשו

מנדנה ולהישפך אל חיק אביה, במצב של ביטול במציאות, ולהיכלל במקורה, מקור החיים, מקור התענוגים, אור אין סוף ברוך הוא, כדי שאור אין סוף ברוך הוא ממש ישרה ויתגלה בנפשו.

הנפש משתוקקת להישפך אל חיק אביה, תוך ביטול במציאות, ולהיכלל במקורה — אור אין סוף, מקור החיים ומקור כל התענוגים. המטרה היא שאור אין סוף עצמו ישרה ויתגלה בנפש האדם.

כי אין אור א"ס ב"ה שורה ומתגלה אלא במי שבטל אליו והוא בחינת עשיית הנקבים והחלולים שבאבנים טובות

כי אור אין סוף ברוך הוא אינו שורה ומתגלה אלא במי שבטל אליו. זוהי בחינת עשיית הנקבים והחלולים שבאבנים טובות.

אור אין סוף שורה רק במקום שיש בו ביטול. ביטול זה הוא ה"ניקוב" וה"חלילה" של האבנים הטובות, המכין אותן להשחלה.

(ועמ"ש בד"ה לא הביט און ביעקב⁹⁶ מענין מצות צריכות כוונה ומ"ש בד"ה ושמתי כדכד⁹⁷ בפי' ושעריך לאבני אקדח וכל גבולך לאבני חפץ)⁹⁸

(ראו מה שכתוב במאמר המתחיל "לא הביט און ביעקב" בעניין העיקרון שמצוות צריכות כוונה; ומה שכתוב במאמר המתחיל "ושמתי כדכד" בפירוש "ושעריך לאבני אקדח וכל גבולך לאבני חפץ"),

ההערה שבסוגריים מפנה למאמר העוסק בעיקרון שמצוות צריכות כוונה, ולמאמר העוסק באבנים הטובות שבנבואת ישעיהו על ירושלים הבנויה מחדש.

כדי שיכנס בהם החוט המחרם וכך הוא עד"מ בחינת ביטול הנ"ל להיות בבחינת ולב חלל בקרבי⁹⁹ שהוא בחי' כלי ריקן.¹⁰⁰

כדי שהחוט המחרם אותן יוכל להיכנס כהן. וכך, על דרך משל, היא בחינת הביטול האמורה — להיות בבחינת "ולב חלל בקרבי", שהיא בחינת כלי ריקן.

רק אבנים מנוקבות יכולות לקבל את החוט המחרם אותן. כך גם הביטול של האדם — "ולב חלל בקרבי" — עושה אותו לכלי ריקן, המוכן להתחבר לה'.

וזהו מ"ש הקל קול יעקב.¹⁰¹ והנה קול הראשון חסר¹⁰² וי"ו שהוא בחינת תפלה והעלאה ממטה למעלה להיות כאריה ישאג.¹⁰³

וזהו פירוש הכתוב: "הקל קול יעקב". והנה, ה"קול" הראשון כתוב בלי וי"ו; וזהי בחינת התפילה והעלייה מלמטה למעלה, להיות "כאריה ישאג".

בפסוק שבתורה "הקל קול יעקב", המילה הראשונה "קול" כתובה בלי וי"ו, והשנייה כתובה עם וי"ו. ה"קול" הראשון, החסר, הוא התפילה — עליית הנפש מלמטה, השואגת "כאריה" מתוך השתוקקותה לה'.

אך אי"א להיות העלאה זו בלתי על ידי המשכה בחינת קול העליון מלמעלה למטה. וכמ"ש במ"א ע"פ הקל קול יעקב ועד"ז איתא בזהר בשלח

אך אי אפשר שתהיה עלייה זו בלי המשכה, בחינת הקול העליון מלמעלה למטה. וכמו שכתוב במקום אחר על הפסוק "הקל קול יעקב"; ועל דרך זה נאמר בזהר, פרשת בשלח

אולם הנפש אינה יכולה לעלות בכוחות עצמה: עלייתה תלויה בהמשכה הקודמת לה, ב"קול העליון" הבא מלמעלה. כך נאמר גם בתוספתא שבזהר על פרשת בשלח.

(דף נ' ע"א) בתוספתא עד לא אשתקע אוריא דכ"א¹⁰⁴ ולא נהיר א בנין נקיבן הוו סתימאן.

(דף נ' ע"א), בתוספתא: "עד לא אשתקע אוריא דכ"א ולא נהיר, אבנין נקיבן הוו סתימאן" — לפני שהאוויר הטהור שקע והאיר, האבנים המנוקבות היו סתומות.

התוספתא אומרת שלפני שה"אוויר הטהור" שקע והאיר, ה"אבנים המנוקבות" היו סתומות. האבנים נפתחות רק לאחר שהאור מלמעלה מגיע.

שצ"ל המשכה בתחלה מבחי" אוריא דכ"א שע"ז יהיו האבנין נקיבן והוא בחי' המשכת מ"ד לעורר המ"ן דב"ן אבן א' בן וכו'.

תחילה צריכה להיות המשכה מבחינת "אוויר טהור", שעל ידה האבנים נעשות נקובות. זו בחינת המשכת מים זכריים (מ"ן דוכריז), כדי לעורר את המים הנקביים (מ"ן נוקבין) של [שם] ב"ן: אבן מורכבת מאות א' [ומאותיות] ב"ן וכו'.

תחילה צריכה להיות המשכה מ"אוויר טהור", ורק לאחר מכן האבנים נעשות נקובות. במונחי הקבלה, אלה "מים זכריים" הנמשכים מלמעלה ומעוררים את "המים הנקביים" מלמטה; המילה "אבן" מורכבת מאות א' ומהאותיות ב"ן, השם שערכו המספרי 52, הקשור למים הנקביים.

וזהו ענין הקול וההמשכה מלמעלה לעורר הקול שמלמטה למעלה והכוונה כו'. והקול הב' דיעקב המלא וי"ו הוא בחי' בריח התיכון שמבריא מן הקצה אל הקצה¹⁰⁵

זהו ענין הקול וההמשכה מלמעלה, כדי לעורר את הקול [העולה] מלמטה למעלה, ואת הכוונה וכו'. וה"קול" השני של יעקב, כשהוא נכתב במילואו באות ו', הוא בחינת הבריח התיכון, ש"מבריא מן הקצה אל הקצה",

זהו ה"קול" מלמעלה המעורר את קול התפילה ואת הכוונה מלמטה. ה"קול" השני, הנכתב במילואו באות ו', הוא הבריח התיכון ש"מבריא מן הקצה אל הקצה".

והוא בחינת חוט הנכנס בתוכם לחברם שיהיו לאחדים שהחוט הוא בחינת המכריח מן הקצה אל הקצה שיהיה בחי' אני¹⁰⁶ ה' לא שנית¹⁰⁷ ואני ראשון ואני אחרון בשוה¹⁰⁸

והוא בחינת החוט הנכנס בתוכם ומחבר אותם, כדי שיהיו לאחדים. החוט הוא בחינת הדבר ה"מכריח מן הקצה אל הקצה", כדי שתהיה בחינת "אני ה' לא שנית" ו"אני ראשון ואני אחרון" בשוה.

הבריה הזה הוא החוט העובר בתוך האבנים ומאחד אותן. הוא מגלה שה' אינו משתנה, ו"הראשון" ו"האחרון" שווים — הן בדרגה הגבוהה ביותר והן בדרגה הנמוכה ביותר.

(והוא בחי' תורה וכנ"ל ממ"ש ע"פ כי תשמע בקול^{109, 110} כו' לעשות הישר כו' והיינו שהתורה היא פנימית רצונו וחכמתו יתברך והוא וחכמתו ורצונו הכל אחד וזהו בחינת החוט הנכנס לתוך האבנים לחברם כו' ועמ"ש סדי"ה ויקח קרח בענין בן פורת יוסף).¹¹¹

(וזו בחינת התורה, כמבואר לעיל מן הנאמר על הפסוק "כי תשמע בקול וגוי לעשות הישר וגו'": התורה היא פנימיות רצונו וחכמתו יתברך, והוא, חכמתו ורצונו — הכול אחד. זוהי בחינת החוט הנכנס לתוך האבנים ומחבר אותן וכו'. ועיין במה שנתבאר בסוף המאמר המתחיל "ויקח קרח", בעניין "בן פורת יוסף").

הסוגריים מזהים את החוט עם התורה, כפי שהוסבר קודם: התורה היא פנימיות רצונו וחכמתו של ה', והוא, חכמתו ורצונו, אחד. לכן התורה יכולה לעבור בכל הדרגות ולחבר אותן אליו.

וזהו כה אמר^{112, 113} הוי' מלך ישראל וגואלו ה' צבאות אני ראשון ואני אחרון. כי מלך ישראל הוא בחי' מלכותו ית' השוכן ומתלבש בתחתונים בהשתלשלות וירידת המדרגות מאור א"ס.

וזהו [פירוש] "כה אמר ה' מלך ישראל וגואלו ה' צבאות אני ראשון ואני אחרון". "מלך ישראל" הוא בחינת מלכותו יתברך, השוכנת ומתלבשת בתחתונים כאמצעות השתלשלות וירידת המדרגות מאור אין סוף.

הפסוק "כה אמר ה' מלך ישראל וגואלו ... אני ראשון ואני אחרון" (Isaiah 44:6) מבטא עניין זה. "מלך ישראל" הוא מלכותו של ה', היורדת מדרגה לדרגה מאור אין סוף ומתלבשת בתחתונים.

וגואלו של מלך פיי שיגאול ויפדה מדת מלכותו ית' מהתלבשות בק"נ ולהיות בבחינת את השמים ואת הארץ אני מלא¹¹⁴ בבחינת שמים ובבחינת ארץ בשוה להיות הגילוי למטה

ו"גואלו" של המלך פירושו שיגאל ויפדה את מידת מלכותו יתברך מהתלבשותה בקליפת נוגה, ותהיה במצב של "את השמים ואת הארץ אני מלא" — בשמים ובארץ בשוה, כך שהגילוי למטה יהיה

"גואלו" נקרא כגואל המלך: ה' גואל את מלכותו מהתלבשותה בקליפת נוגה, הקליפה השקופה שבה מעורבים טוב ורע. אז הוא ממלא את "השמים ואת הארץ" (Jeremiah 23:24) בשוה.

כמו למעלה ואז אני ראשון ואני אחרון בשוה (ועמ"ש בד"ה ששים המה מלכות^{115, 116} בענין ומשם יפרד¹¹⁷ כו' מפלגא דלעילא כו' אכן על ידי זורע צדקות נמשך מצמיח ישועות להיות הגילוי למטה כמו למעלה).

כמו למעלה; ואז [מתקיים] "אני ראשון ואני אחרון" בשווה. (ועיין במה שנתבאר במאמר המתחיל "ששים המה מלכות", בעניין "ומשם יפרד וגו'", "מפלגא דלעילא וגו'"; אך על ידי "זורע צדקות" נמשכת בחינת "מצמיח ישועות", כך שהגילוי למטה יהיה כמו למעלה.)

כאשר הגילוי למטה הוא כפי שהוא למעלה, מתקיים "אני ראשון ואני אחרון". הסוגריים מפנים למאמר הדן ב"ומשם יפרד" וב"מפלגא דלעילא", ומוסיפים שעל ידי "זורע צדקות" נמשכת בחינת "מצמיח ישועות", כדי שהגילוי למטה יהיה שווה לגילוי שלמעלה.

וזהו ענין אני ראשון ואני אחרון בשוה כו'. ועיין בפרדס בעה"כ ערך גאולה בענין וגאלתיך אנכי^{118, 119} ועיין ר"פ (ויגש) (דרי"ה ע"ב)

וזהו ענין "אני ראשון ואני אחרון" בשווה וכו'. ועיין בפרדס, בערכי הכינויים, בערך "גאולה", בענין "וגאלתיך אנכי"; ועיין בתחילת פרשת ויגש) (דף ר"ה ע"ב),

הסוגריים ממשיכים ומפנים לפרדס רימונים של רבי משה קורדובירו, שבערך "גאולה" מסביר את הפסוק "וגאלתיך אנכי" (Ruth 3:13), וכן לזוהר בתחילת פרשת ויגש.

גבי אין מפסיקין בין גאולה לתפלה כמה דלא מפסיקין¹²⁰ בין תשי" לתשי"ר והארה והמשכה זו להיות בבחינת אני ראשון ואני אחרון בשוה תלוי בישראל עם קרובו¹²¹ וכמ"ש במצות אשר יעשה אותם האדם¹²² שהאדם עושה אותם למצות.

לענין "אין מפסיקים בין גאולה לתפלה, כשם שאין מפסיקים בין תפילין של יד לתפילין של ראש". והנה, הארה והמשכה זו, שתהיה בבחינת "אני ראשון ואני אחרון" בשווה, תלויות בישראל, "עם קרובו", וכמו שכתוב על המצוות: "אשר יעשה אותם האדם" — כלומר, האדם עושה אותן למצוות.

הזוהר שם משווה את ההלכה שאין להפסיק בין ברכת הגאולה לתפילת העמידה להלכה שאין להפסיק בין תפילין של יד לתפילין של ראש, מפני שיש לראות את הכול כדבר אחד. חיבור ה"ראשון" וה"אחרון" תלוי בישראל, ש"עושים" את המצוות למצוות, כפי שמשמע מן המילים "אשר יעשה אותם האדם".

כי הנה המשכיל יבין דענין הנ"ל ויקח מאבני המקום¹²³ כו' שייך גם כן בתורה ומצות

כי המשכיל יבין שהענין הנזכר לעיל, "ויקח מאבני המקום וגו'", שייך גם לתורה ולמצוות,

דימויו של יעקב, האוסף את "אבני המקום", שייך גם לתורה ולמצוות. גם הן חכמת ה' המלוכשת בדברים גשמיים, וכמו האבנים, הן תלויות בישראל כדי שיגלו את האור הטמון בהן.

שהם מלובשים בענינים גשמיים ונקרא בחינת אבני המקום בחינת אותיות וישכ"ב י"ש כ"ב¹²⁴ הם נובלות חכמה שלמעלה¹²⁵ וכדי להיות בהם בחי' גילוי הארת אור א"ס ב"ה מחכמה עילאה

המלובשות בענינים גשמיים ונקראות בחינת "אבני המקום" — בחינת האותיות. ו"וישכב" נקרא "יש כ"ב": יש עשרים ושתיים; אלו הן "נובלות חכמה שלמעלה". וכדי שתהיה בהן בחינת גילוי הארה מאור אין סוף ברוך הוא, מחכמה עילאה,

ה"אבנים" הן האותיות, ו"וישכב", שפירושו "הוא שכב", נקרא — כפי שמוכח בתיקוני זוהר — "יש כ"ב", כלומר יש עשרים ושתיים, אותיות האל"ף-ב"ת. התורה שבאותיות אלו היא "נובלות חכמה שלמעלה", והמטרה היא שאור החכמה העילאה יתגלה בהן.

וגם להיות הארת אור א"ס ב"ה בחכמה (ובחסד) מבחינת כי חפץ חסד הוא¹²⁶ (עמ"ש בד"ה לסוסתי¹²⁷ גבי כי אמרתי עולם חסד יבנה).¹²⁸

וכן שתהיה הארה מאור אין סוף ברוך הוא בחכמה (ובחסד), מבחינת "כי חפץ חסד הוא" (ראו מה שכתוב במאמר המתחיל "לסוסתי", בעניין "כי אמרתי עולם חסד יבנה"),

המטרה היא גם שהאור יתגלה בחסד, מתוך רצונו של ה' עצמו להיטיב: "כי חפץ חסד הוא" (מיכה ז, יח). הסוגריים מפנים למאמר על "לסוסתי", המסביר את הפסוק "עולם חסד יבנה".

הנה הארתם והמשכתם הוא על ידי ישראל כמ"ש אשר יעשה אותם האדם וחי בהם וכתוב ועשיתם אתם^{131, 130, 129} שישאל עושים אותם להמצות¹³² כנ"ל (ועמ"ש בד"ה תורה צוה¹³³ לנו משה¹³⁴ כו') והיינו ע"י רוח אייתי רוח.¹³⁵

הארות והמשכתן נעשות באמצעות ישראל, כמו שכתוב: "אשר יעשה אותם האדם וחי בהם", וכן כתוב: "ועשיתם אותם" — כלומר, ישראל עושים אותן למצוות, כנזכר לעיל (וראו מה שכתוב במאמר המתחיל "תורה צוה לנו משה וגו'"). היינו באמצעות "רוח אייתי רוח" — רוח מביאה רוח.

הגילוי הזה תלוי בישראל: הפסוקים "אשר יעשה אותם האדם" ו"ועשיתם אותם" מלמדים שבני האדם "עושים" את המצוות למה שהן. הדבר נעשה באמצעות "רוח מביאה רוח" — ללמדנו בזה שרצונו של האדם מלמטה מעורר רוח מקבילה מלמעלה.

והכח הזה לישראל הוא בחינת קול והמשכה עליונה מבחינת אריה ישאג כמ"ש במ"א להיות רוח אייתי רוח ואח"כ הקול ה'

הכוח הזה שניתן לישראל הוא בחינת קול והמשכה עליונה מבחינת "אריה ישאג", כפי שכתוב במקום אחר, כדי שתהיה "רוח מביאה רוח"; ולאחר מכן בא הקול השני,

הכוח שניתן לישראל לעשות זאת מקורו למעלה, ב"קול" עליון מבחינת "אריה ישאג". הוא מאפשר את ההתעוררות מלמטה, "רוח מביאה רוח", ולאחריה בא הקול השני.

להיות המשכה באמשיך רוח שיהיה הארת אור איס ב"ה שורה ומתגלה בת"ת ומצות בחי אני הוי לא שנת ולמעלה ולמטה שוין והוא בחינת חוט המחברם

כדי שתהיה המשכה, בבחינת "ואמשיך רוח", כך שהארה מאור אין סוף ברוך הוא תשרה ותתגלה בתורה ובמצוות: בחינת "אני הוי לא שנית", שבה למעלה ולמטה שווים. וזוהי בחינת החוט המחבר כיניהם.

הקול השני ממשיך את האור, בבחינת "ואמשיך רוח", כדי שאור אין סוף ישרה בתורה ובמצוות. אז מתגלה שה' אינו משתנה — "אני הוי לא שנית" — ולמעלה ולמטה שווים; זהו החוט המחבר בין האבנים.

וזהו כחוט השני ^{137, 136} שפתותיך ¹³⁸ ומדברך נאווה ¹³⁹ (פי' מדברך היינו הדבור בד"ת וכמ"ש בזח"א בפ' ויחי) (דרמ"ו ע"ב) ¹⁴⁰ ונקרא ג"כ אמרי שפר ¹⁴¹ כו' ע"ש.

וזהו "כחוט השני שפתותיך ומדברך נאווה" (פירוש "מדברך" הוא הדיבור בדברי תורה, וכמו שכתוב בזוהר חלק א בפרשת ויחי, דף רמ"ו ע"ב), והוא נקרא גם "אמרי שפר וגו'"; ראו שם.

בשיר השירים נאמר: "כחוט השני שפתותיך ומדברך נאווה" (ד, ג). הזוהר מפרש ש"מדברך" הוא דברי תורה, הנקראים גם "אמרי שפר" (בראשית מט, כא).

אך בענין חוט השני צ"ע דהנה איתא בזהר ויקרא (דכ"ג ב' ודכ"ה סע"א וע"ב) שע"י עסק התורה נמשך עליו חוט של חסד ¹⁴² ע"ש וכמ"ש בגמרא. ¹⁴³

אולם בעניין "כחוט השני" הדבר טעון עיון. שהרי נאמר בזוהר ויקרא (דף כ"ג ע"ב, ודף כ"ה ע"א בסופו וע"ב), שעל ידי העיסוק בתורה נמשך עליו חוט של חסד (עין שם), וכפי שנאמר בגמרא.

מתעוררת כאן שאלה: הזוהר והגמרא (חגיגה י"ב ע"ב) אומרים שלימוד התורה ממשיך על האדם "חוט של חסד". מדוע, אם כן, חוט השפתיים נקרא שני?

והרי חוט השני משמע בחי גבורה כמ"ש בזח"א בפ' ויחי (דרל"ח ב') ע"פ כי כל ביתה ¹⁴⁴ לבוש שנים ^{145, 146, 147} וע"ש (דרמ"א סע"ב) ובפ' בראשית (דמ"ד ב') בענין חוט השני ובלק"ת ביהושע.

ואילו "כחוט השני" משמעו בחינת גבורה, כפי שנאמר בזוהר חלק א', פרשת ויחי (דף רל"ח ע"ב), על הפסוק "כי כל ביתה לבוש שנים"; ועין שם (דף רמ"א ע"ב בסופו), וכן בפרשת בראשית (דף מ"ד ע"ב), בענין חוט השני; ובליקוטי תורה [של האריז"ל] על יהושע.

הצבע האדום מרמז על גבורה, חומרה ודין, כפי שהזוהר מסביר על הפסוק "כל ביתה לבוש שנים" (משלי ל"א, כ"א) ובמקומות נוספים. הדברים מפנים גם לליקוטי תורה של האריז"ל על ספר יהושע, שבו חוט השני הוא החוט של רחב.

אך בזהר תרומה (דקל"ט א) בענין ותולעת שני^{148, 149} לפי המק"מ שם היינו בחינת חסד וגם אי"ש דקאי על עסק התורה שזהו בחי' תולעת שאין כחו

אולם בזהר תרומה (דף קל"ט ע"א), בעניין "ותולעת שני", לפי פירוש מקדש מלך שם, הכוונה היא לבחינת חסד. וגם מתאים לומר שהכוונה לעיסוק בתורה, שהרי זו בחינת התולעת, שכוחה

אולם הזהר על פרשת תרומה, כפי שמבאר מקדש מלך, פירוש על הזהר, מקשר את "ותולעת שני" עם חסד. המילה "ותולעת" מתאימה גם ללימוד התורה, שכן כוחה של תולעת הוא בפיה בלבד.

אלא בפיו וכמ"ש במ"א ע"פ זאת חקת התורה^{150, 151} כו' ושם נתבאר שהוא גבורה שבחסד כו' ועיין עוד בזח"ג כפ' חקת (קפ"ד א').

אלא בפיה, כפי שנאמר במקום אחר על הפסוק "זאת חוקת התורה וגו'"; ושם מוסבר שזו גבורה שבחסד וגו'. ועיין עוד בזהר חלק ג', פרשת חוקת (דף קפ"ד ע"א).

בדומה לתולעת, כוחו של לומד התורה הוא בפיו. במקום אחר, על הפסוק "זאת חוקת התורה", הדבר מוסבר כגבורה שבחסד: ריסון הכלול בתוך חסד.

ואפשר משום דמלכות היא תשבע"פ שבנינה מן הגבורות. וזהו ענין דקדוקי סופרים והם ג"כ ודקאי בחי' גבורה שבחסד.

ואפשר שהטעם הוא שמלכות היא תורה שבעל פה, שבנינה מן הגבורות. וזהו ענין דקדוקי סופרים, וגם הם ודאי בחינת גבורה שבחסד.

ייתכן שהטעם הוא שתורה שבעל פה היא מלכות, הבנויה מן הגבורות, ודקדוקי סופרים — פרטי ההלכות — הם בחינת גבורה שבחסד. לכן "חוט של חסד" שנמשך על ידי לימוד התורה יכול להיות בצבע שני: חסד שיש בו גם ריסון.

ולכן נקרא כחוט השני כו' ועמ"ש"ל ע"פ שחורה אני ונאווה¹⁵² שע"י גבורות אלו נמשך גילוי אור א"ס ממש מה שלמעלה מבחי' שער רישיה כעמר נקא¹⁵³ כו'.

ולכן הוא נקרא "כחוט השני" וגו'. ועיין במה שנכתב לעיל על "שחורה אני ונאווה", שעל ידי גבורות אלו נמשך גילוי אור אין סוף ממש, הנעלה אף מבחינת "שער רישיה כעמר נקא" וגו'.

משום כך הוא נקרא "כחוט השני". על ידי גבורות אלו, כפי שהוסבר על "שחורה אני ונאווה", מתגלה אור אין סוף ממש, הנעלה אף מ"שער רישיה כעמר נקא" — חסד לבן שבשערות העליונות.

ועמ"ש במ"א ע"פ המאמר הזהר וישלח (דקע"ה ב')¹⁵⁴ בפסוק כי ישרים דרכי¹⁵⁵ הוי' כו' ע"ש

ועיין במה שנכתב במקום אחר על מאמר הזהר וישלח (דף קע"ה ע"ב) על הפסוק "כי ישרים דרכי ה' וגו'"; עיין שם.

הדברים מפנים לביאור מאמר הזהר על הפסוק "כי ישרים דרכי ה'", שבהערת קה"ת צוין שהוא נמצא בביאורי הזהר של אדמו"ר האמצעי.

והנה עיי ביטול הנפש בתפלה בבחי' אריה ישאג והמשכת אור איס ב"ה למטה בבחינת דירה בתחתונים שהוא בחינת תורה ומצות

והנה, על ידי ביטול הנפש בתפילה, בבחינת "אריה ישאג", והמשכת אור אין סוף ברוך הוא למטה, בבחינת דירה בתחתונים, שהיא בחינת תורה ומצות,

כעת מתחברים חלקי המהלך. התפילה מביאה את הנפש לביטול, בבחינת "אריה ישאג", והתורה והמצוות ממשיכות את אור אין סוף למטה ועושות לו דירה בתחתונים.

אזי גם הדברים זרים ומפורדים לגמרי בבחינת עלמא דפרודא נמשכים ועולים מאליהם לאתהפכא מחשוכא לנהורא שגם עליהם נאמר ויקח מאבני המקום בחי' מקומו של עולם^{156, 157} שנפלו בשבחי"כ מבחי' לפני מלך¹⁵⁸ כו'.^{159, 160, 161, 162}

אז גם הדברים הזרים והמפורדים לחלוטין, בבחינת עולם הפירוד, נמשכים ועולים מאליהם, "להפוך מחושך לאור". גם עליהם נאמר: "ויקח מאבני המקום" — בחינת "מקומו של עולם", שנפלו בשבירת הכלים מבחינת "לפני מלך [מלך] וגוי".

באמצעות שני הדברים, גם הדברים הזרים ביותר והמפורדים מה' נמשכים למעלה מאליהם והופכים מחושך לאור. גם הם "אבני המקום" שנפלו בשבירת הכלים מעולם התוהו, המלכים שמלכו "לפני מלך מלך" (בראשית לו, לא).

קטע 6 • 81

סדר הפסוק

8 וזהו שמתחלה נאמר נאוו לחייך בתורים¹⁶³ שהוא תשב"כ ותשב"כ כנ"ל. ועייז אח"כ צוארך בחרוזים שצוארך בחי' הקול והמשכה מלמעלה למטה להיות בחי' עשיית נקבים בכל מיני אבנים טובות שהם האותיות המלוכשות בגשמיות כו'

לכן נאמר תחילה: "לחייך נאוו בתורים" — זו התורה שבכתב והתורה שבעל פה, כנזכר לעיל; ועל ידי כך נאמר אחר כך: "צוארך בחרוזים". "צוארך" הוא בחינת הקול וההמשכה מלמעלה למטה, כדי שתהיה בחינת עשיית נקבים בכל מיני אבנים טובות, שהן האותיות המלוכשות בדברים גשמיים וכו',

הסיום קורא את הפסוק לפי סדרו. תחילה "לחייך... בתורים" — התורה שבכתב והתורה שבעל פה; באמצעותן מגיעים ל"צוארך", הקול הנמשך מלמעלה, הנוקב את "האבנים הטובות" — האותיות המלוכשות בדברים גשמיים.

עיי ולבי חלל¹⁶⁴ כו' ועייז אח"כ בחרוזים להיות המשכת החוט בכל סדר ההשתלשלות מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין מבריה מן הקצה אל הקצה.¹⁶⁵ ועמ"ש ע"פ לבכתני כו' באחד ענק מצוארניך:¹⁶⁶

על ידי "ולבי חלל" וכו'; ועל ידי כך נאמר אחר כך "בחרוזים" — שהחוט נמשך בכל סדר ההשתלשלות, מראש כל הדרגות עד סוף כל הדרגות, ומבריה מן הקצה אל הקצה. ראו גם מה שנכתב על "לבכתני" וכו', "באחד ענק מצוארניך".

הנקיבה נעשית באמצעות הלב החלול, ואחר כך "בחרוזים" — החוט נמשך לאורך כל סדר העולמות, מן הדרגה הגבוהה ביותר ועד הנמוכה ביותר. כאן מפנים למאמר על "לבכתני... באחד ענק מצוארניך".

בעבודה

יש להתחיל בתפילה העולה כאש, ואז להמשיך אלוקות למטה באמצעות צדקה וחסד, ובאמצעות לימוד התורה להפוך את הפה לכלי לדבר ה'. כוונה פירושה לכוון את הלב אל ה' כחץ, עד שייקלט בשכל ובלב שאין עוד מלבדו; ביטול זה מרוקן את הלב, כדי שחוט התורה יוכל להיכנס, ואהבה בוערת — ולא קרירה — מחברת את התפילה, החסד והתורה לדבר אחד.

שאלות לשיחה

1. מדוע הפסוק מכנה את שתי התורות "תורים", ומה יש במשולש שאין בשלוש נקודות נפרדות?
2. מדוע נקודת האמצע באה בסוף בעבודת האדם, אך תחילה בהתעוררות מלמעלה?
3. כיצד לימוד מסכת שאין לו השלכה מעשית יכול להשוות את העליון והתחתון?
4. מדוע יש לנקוב את האבנים לפני שהחוט יכול להיכנס לתוכן, ומה באדם מקביל לניקוב הזה?
5. אם לימוד התורה ממשיך "חוט של חסד", מדוע החוט שבשפתיים הוא אדום?

מקורות והפניות

הערות

פסקה 1

1 נאוו לחייך

הנחת המאמר מאת אדמו"ר האמצעי נדפסה שם. זהו תיעוד עצמאי של אותו מאמר.

הערת קה"ת

הנחת כ"ק אדמו"ר האמצעי נדפס בסה"מ תקס"ד ע' ז. המאמר עם הגהות אחרות באוה"ת שה"ש ע' קלט. וביאור בע' קמג ואילך. וראה ג"כ פלח הרמון שה"ש יב, ב.

2 "לחייך נאוו בתורים, צוארך בחרוזים". המאמר כולו מבאר פסוק זה.

Song of Songs 1:10 שיר השירים א':

נָאוּו לְחַיִּיךָ בְּתוֹרִים צְוֹאֲרֶךָ בְּחֻרְזִים:

Thy cheeks are comely with circlets, Thy neck with beads

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

3 לחייך הם שני לוחות

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

שהש"ר עה"פ.

4 בתורים הם שני תורות תורה שבכתב ותורה שבעל פה

המדרש על פסוק זה דורש "בתורים" — בשתי תורות, תורה שבכתב ותורה שבעל פה. אדמו"ר חזקן שואל מדוע הפסוק מבטא זאת במילה המציינת תכשיטים.

Shir HaShirim Rabbah 1:10-11 שיר השירים רבה א':י"א-י"ב

נָאוּו לְחַיִּיךָ, מֵה לְחַיִּים הִלְלוּ לֹא נִבְרְאוּ אֶלָּא לְדַבּוֹר, כִּךְ מִשָּׁה וְאַהֲרֹן לֹא נִבְרְאוּ אֶלָּא לְדַבּוֹר. בְּתוֹרִים, בְּשֵׁנֵי תוֹרוֹת, שֶׁבְּכַתֵּב וְשֶׁבְּעַל פֶּה. דָּבָר אַחֵר, בְּתוֹרִים, בְּתוֹרוֹת הַרְבֵּה, הִנָּהּ הוּא דְּכַתִּיב (ויקרא ו, ב): זֹאת תוֹרַת הָעֹלֶה, (ויקרא ו, ז): זֹאת תוֹרַת הַמִּנְחָה, (ויקרא ו, יח): זֹאת תוֹרַת הַחֻטָּאת, (ויקרא ז, א): זֹאת תוֹרַת הָאֵשֶׁם, (ויקרא ז, יא): זֹאת תוֹרַת זֶבֶח הַשְּׁלָמִים, (במדבר יט, יד): זֹאת הַתּוֹרָה אֲדָם כִּי יָמוּת בְּאֵהֶל. דָּבָר אַחֵר, בְּתוֹרִים, בְּשֵׁנֵי תַאֲרִים, בְּשֵׁנֵי אַחִים, זֶה מִשָּׁה וְאַהֲרֹן שֶׁתַּאֲרֶן טוֹכָה

...

Your cheeks are lovely with ornaments, your neck with "beads" (Song of Songs 1:10). "Your cheeks are lovely"—just as these cheeks were created only for speech, so too, Moses and Aaron were created only for speech; "with ornaments [batorim]," with two Torahs, written and oral. Another matter, batorim, many Torahs; that is what is written: "This is the law [tora] of the burnt offering" (Leviticus 6:2); "this is the law [tora] of the meal offering" (Leviticus 6:7); "this is ... the law [tora] of the guilt offering" (Leviticus 7:1); "this is

Midrash Rabbah -- TE (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

5 כגמרא מדובר על רצועה נטועה שצורתה "ראש תור" (יונה). אדמו"ר חזקן מזהה אותה כצורה משולשת, צורת התורים.

Shabbat 85b:1 שבת פ"ה ב':א

גִּיּוּרָה שְׂמָא יִמְלָא אֶת הַקֶּרְנוֹת. וְלֹא יִהְיֶה אֶלָּא רֹאשׁ תוֹר יִרְקָ? מִי לֹא תֵּנֵן: הִנֵּה רֹאשׁ תוֹר יִרְקָ נִכְנָס לְתוֹךְ שְׂדֵה אַחֵר — מוֹתֵר, מִפְּנֵי שֶׁנִּרְאָה

סוף שְׂדֵה! אֵין רֹאשׁ תוֹר בְּעֶרְוָה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

6 וכמש"ל ע"פ לסוסתי

זהו המאמר השני על "לסוסתי": בעמוד זה הסוס במרכבת המלך מוקשט לכבוד הרוכב, וזוהי הנאתו של הרוכב. קודם לכן באותו מאמר מתחלקות המצוות לתורה, עבודה וגמילות חסדים — אמ"ר, ראשי התיבות של אש, מים ורוח — והמאמר הנוכחי ממשיך לעסוק בכך.

הערת קה"ת

לעיל יב, ב.

7 אש ממטה למעלה

לפי ההערה, הצמח צדק מבאר שם בהרחבה את עניין אש, מים ורוח.

הערת קה"ת

באוה"ת שה"ש ע' קמ מבאר זה בארוכה ענין אש מים רוח.

ה' שוכן עם נדכאי הרוח ושלפי הרוח, "להחיות רוח שפלים". כאן הדברים מתארים צדקה וחסד, היורדים כלפי מטה כמים אל הנוקעים.

Isaiah 57:15 ישעיהו נ"ז:ט"ו

כִּי כֹה אָמַר יְיָ וְנִשְׂא שֹׁכֵן עַד וְקָדוֹשׁ שְׁמוֹ מְרוֹם וְקָדוֹשׁ אֲשַׁכֵּן וְאֶת־דָּבָא וְשֶׁפְּלִירוֹת לְהַחְיֹת רֹחַ שְׁפָלִים וְלְהַחְיֹת לֵב נִדְכָּאִים:

For thus saith the High and Lofty One That inhabiteth eternity, whose name is Holy: I dwell in the high and holy place, With him also that is of a contrite and humble spirit, To revive the spirit of the humble, And to revive the heart of the contrite ones

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

9 בחי' סגול שתי נקודות שוות והשלישית ממוצעי' תחתיהם

שם מפנה הצמח צדק, בקשר לסגול — שתי נקודות שוות והשלישית למטה מהן — לתיקוני זוהר, תיקון ס"ט.

הערת קה"ת

באוה"ת שה"ש ע' קמא מציין לת"ז תי' סט.

10 עם סגולתו

פרשת תרומה בוזהר פותחת בפסוק "כי יעקב בחר לו י"ה, ישראל לסגולתו", ועוסקת בחיבותם של ישראל בעיניו. הטקסט מביא אותה בעניין ישראל כסגולתו של ה'.

Zohar, Terumah 1:1 ספר זוהר, תרומה א':א

AND THE L-RD SPAKE UNTO MOSES SAYING, SPEAK UNTO THE CHILDREN OF ISRAEL THAT THEY TAKE ME A HEAVE OFFERING. R. Hiya, on coming to this portion, quoted the verse, "For Jacob hath chosen Kah unto himself, Israel is his costly possession" (Ps. 135, 4). Said he: 'How beloved must Israel be to the Holy One, blessed be He, seeing that He has chosen them and desired to unite Himself with them and be bound up with them, making them a nation unique through- ... out all the world, as it is

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

11 סגולתו

הוזהר על נח מבחין בין חלקו של עשו לחלקם של ישראל, ומצטט "ישראל

לסגולתו".

Zohar, Noach 15:121-16:131 ספר הזהר, נח ט"ו:קכ"א-ט"ז:קל"ב

12 עם סגולתו

הזהר על ויצא דורש את הפסוק "כי יעקב בחר לו ייח, ישראל לסגולתו", ושואל מי בחר במי? מן הפסוק "כי חלק ה' עמו" הוא מסיק שה' לקח את יעקב להיות שלו.

Zohar, Vayetzei 31:305-32:310 ספר הזהר, ויצא ל"א:ש"ה-ל"ב:ש"י

13 עם סגולתו

הזהר על במדבר שואל מה פירוש "סגולתו": שלושת האבות נקראים סגולה, למעלה ולמטה, וכך גם הכהנים, הלויים וישראל — כולם כאחד.

Zohar, Bamidbar 5:46-6:56 ספר הזהר, במדבר ה':מ"ו-ו':נ"ו

14 עם סגולתו

הזהר על האינו משבח את ישראל, שה' שוכן בקרבם בכל מקום שהם, ומביא את הפסוק "ישראל לסגולתו".

Zohar, Ha'Azinu 12:231-15:242 ספר הזהר, האינו י"ב:רל"א-ט"ו:רמ"ב

15 ישראל עלו במחשבה

ההערה מפנה למקומות נוספים בלקוטי תורה שבהם נדונה התורה שישראל "עלו במחשבה".

הערת קה"ת

ראה לעיל פ' צו לו, ג. פ' ראה יח, א. כד, ד. ע' מטות (פג, ג). וש"נ. [כ].

16 ישראל עלו במחשבה

על הדברים שקדמו לעולם — האבות, ישראל, בית המקדש ושמו של משיח — נאמר ש"עלו במחשבה להיבראות". אדמו"ר הזקן מסיק מכך ששורשם של ישראל הוא למעלה מהשתלשלות.

Bereshit Rabbah 1:4 בראשית רבה א':ד

... "ה' קנני ראשית דרכו" כסא הכבוד מנין דכתיב (תהלים צג, ב): "נכון כסאך מאז וגו'". האבות וישראל ובית המקדש ושמו של משיח, עלו במחשבה להבראות האבות מנין שנאמר (הושע ט, י): "כענבים במדבר וגו'". ישראל מנין שנאמר (תהלים עד, ב): "זכור עדתך קנית קדם" בית המקדש מנין שנאמר (ירמיה יז, יב): "כסא כבוד מרום מראשון וגו'". שמו של משיח מנין שנאמר (תהלים עב, יז): "יהי שמו לעולם וגו' [לפני שמש ינון שמו]" רבי אהבה ברבי זעירא אמר אף התשובה שנאמר (שם צ, ב) "בטרם הרים יולדו" ואותה השעה (שם,

...

In the beginning, G-d created" - six items preceded the "creation of the world; some of them were [actually] created, and some of them G-d contemplated creating, [though He did not actually do so]. The Torah and the Throne of Glory were created. Torah, from where is it derived? As it is stated: "The L-rd made me at the beginning of His way" (Proverbs 8:22). The Throne of Glory, from where is it derived? "Your throne stands firm from earliest time, [You are from ... ,eternity]" (Psalms 93:2). The patriarchs, Israel

Wikisource Bereshit Rabbah (CC-BY-SA) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

17 ברכת יעקב ליהודה: "אוסר לגפן עירה". מאמר תורה אור שאליו מפנה

הטקסט נפתח בפסוק זה, ועוסק במשמעות הסגול.

Genesis 49:11 בראשית מ"ט:יא

אסרי לגפן עירה ולשרקה בני אתנו כסס בינו לבשו ויבדש ענבים סותה:

Binding his foal unto the vine, And his ass's colt unto the choice vine; He washeth his garments in wine, And his vesture in the blood of grapes

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

18 סדי"ה אסרי לגפן עירה

בסוף המאמר הזה הגפן היא בחינת סגול, כנגד שלושת האבות: כאשר האדם מתקרב ונדלק, ושלוש הנקודות מסודרות מלמטה למעלה, מלמעלה למטה ובאמצע, הוא בבחינת סגול; וכאשר הוא מרגיש רחוק מה' ומשתחוה בהודאה, שלוש הנקודות מסודרות זו מתחת לזו, כמו בשורוק.

הערת קה"ת

תו"א פ' ויחי מז, א.

19 אם רץ לבך שוב

"ואם רץ לבך — שוב למקום", שכן נאמר: "והחיות רצוא ושוב". אדמו"ר הזקן מצטט את הביטוי "שוב לאחד".

Sefer Yetzirah 1:8 ספר יצירה א':ח

עשר ספירות בלימה בלום פיך מלדבר ולבך מלהרהר ואם רץ לבך שוב למקום שלכך נאמר והחיות רצוא ושוב. ועל דבר זה נכרת ברית:

Concerning the number ten of the spheres of existence out of nothing keep thy tongue from speaking and thy mind from pondering on it, and if thy mouth urges thee to speak, and thy heart to think about it, return! as it reads: "And the living creatures ran and returned," (Ezekiel 1, 14) and upon this was the covenant made

Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain) • Sefer Yezirah, trans. by Isidor Kalisch. New York, 1877 (Public Domain)

20 אם רץ לבך שוב לאחד

בהקדמה לתיקוני זוהר מופיע הביטוי "אם רץ לבך — שוב". כאן הוא מתאר שתי תנועות בעבודת ה': עלייה בתפילה ושיבה כדי להמשיך אלקות למטה.

Tikkunei Zohar 7a:3 תיקוני זוהר ז' א':ג

תניינא (יחזקאל א כו), ועל דמות הפסא דמות קמרא אדם עליו מלמעלה דא איהו יוד הא ואו הא קליל תשע נקודין, ועשרה שכינתא קלילא מכלהו, וכלא א, דלית אדם בלא א, וכלא איהו עמודא דאמצעיטא, איהו יהו"ה דכליל א, ואיהו שמה מפרש דכליל א לאחזא דאם רץ לבך שוב לאחד.

Tikkunei Zohar - Vocalized (Public Domain)

הערת קה"ת

תי"ז בהקדמה (ז, א). בס"פ פ"א, מ"ח: שוב למקום. ראה לעיל פ' תצא לה, א במ"מ.

21 ולא תחללו . . שלא לעשות חלל

"ולא תחללו את שם קדשי, ונקדשתי בתוך בני ישראל". אדמו"ר הזקן מפרש את "תחללו" כעשיית חלל, חלל ריק.

Leviticus 22:32 ויקרא כ"ב:ל"ב

ולא תחללו את שם קדשי ונקדשתי בתוך בני ישראל אני ה' מקדשכם:

And ye shall not profane My holy name; but I will be hal-low among the children of Israel: I am the L-RD who hal-low you

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ויקרא כב, לב. ולעיל בויקרא (ד, כ). [כ].

22 כי תשמע בקול

"והיה אם שמוע תשמע בקול ה' אלקיך ... לעשות הישר בעיני ה' אלקיך". מאמר על פרשת ראה שאליו מפנה הטקסט נפתח בפסוק זה.

Deuteronomy 13:19 דברים י"ג:י"ט

כי תשמע בקול ה' אלקיך לשמר את כל מצותיו אשר אנכי מצוך היום לעשות הישר בעיני ה' אלקיך:

when thou shalt hearken to the voice of the L-RD thy G-d, to keep all His commandments which I command thee this day, to do that which is right in the eyes of the L-RD thy G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

23 סדיה משה ידבר

שם "וידבר משה" מתאר את המשכת התורה: משה הוא בחינת ביטול, ו"וידבר" פירושו להמשיך ולהנהיג, כך שאור אין סוף נמשך למטה באמצעות ביטול ומתגלה למטה כפי שהוא למעלה.

הערת קה"ת

ראה תו"א סח, ב.

24 משה ידבר והאלקים יענו

במעמד הר סיני, "משה ידבר והאלקים יענו בקולי". מאמר תורה אור על פרשת יתרו שאליו מפנה הטקסט נפתח בפסוק זה.

Exodus 19:19 שמות י"ט:י"ט

ויהי קול השפך הולך ורחק מאד משה ידבר והאלקים יענו בקול: And when the voice of the horn waxed louder and louder, Moses spoke, and G-d answered him by a voice

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

25 כיום השמיני עצרת

"כיום השמיני תהיה לכם עצרת". כך נפתח המאמר על שמיני עצרת שאליו מתייחס הטקסט.

Numbers 29:35 במדבר כ"ט:ל"ה

כיום השמיני עצרת תהיה לכם כל מלאכת עבודה לא תעשו: On the eighth day ye shall have a solemn assembly: ye shall do no manner of servile work

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

26 ואשים דברי בפוך

"ואשים דברי בפוך". מטרת לימוד התורה היא שדבר ה' עצמו ידבר מפי הלומד.

Isaiah 51:16 ישעיהו נ"א:ט"ז

ואשים דברי בפוך ובצל ידי כסיתיך לנטע שמים וליסד ארץ ולאמר לציון עמי-אתה:

And I have put My words in thy mouth, And have covered thee in the shadow of My hand, That I may plant the heavens, And lay the foundations of the earth, And say unto Zion: 'Thou art My people'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"י נא, טז.

27 שדבר ה' זו הלכה

התלמוד מסביר ש"דבר ה'" שאנשים יבקשו ולא ימצאו הוא הלכה. אדמו"ר

הזקן משתמש בכך כדי לומר שההלכה היא דבר ה' המדבר מפי הלומד.

Shabbat 138b:11-12 שבת קל"ח ב:י"א-י"ב

"דבר ה'" — זו הלכה, "דבר ה'" — זה הקץ, "דבר ה'" — זו נבואה. ומאי "שוטטו לבקש את דבר ה'"? אמרו: עתידה אשה שתטול כפר של תרומה ותחזור בבת כנסיות ובבתי מדרשות לידע אם טמאה היא ואם טהורה היא, ואין מבין.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

שבת קלח, ב.

28 המדברת בפוך

שם מביא אדמו"ר הזקן את דברי המגיד לבית יוסף: "אנא הוא המשנה המדברת בפוך", ומסביר שהמילים שאדם אומר בתורה הן דיבורו של ה' עצמו; הפה הוא רק הכלי שדרכו מתגלים דבר ה', חכמתו ורצונו.

הערת קה"ת

ראה המצויין לקמן מא, א.

29 ואמת ה' לעולם

"כי גבר עלינו חסדו ואמת ה' לעולם". המאמר המצוטט מסביר ש"אמת" כאן היא התורה.

Psalms 117:2 תהילים קי"ז:ב

כי-גבר עלינו חסדו ואמת-ה' לעולם לעולם ה' ללוי-קה:

For His mercy is great toward us; And the truth of the L-RD endureth for ever. Hallelujah

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 3

30 תורי זהב

האידרא רבה מביאה את "נעשה לך תורים מזהב עם נקודות כסף" יחד עם "נאוו לחייך בתורים", ומפרשת אותם כדין שנמתק ברחמים.

Zohar, Idra Rabba 50:335-343 ספר הזהר, האדרא רבא נ:שלי"ה-שמ"ג

31 תורי זהב נעשה לך עם נקודות הכסף

"נעשה לך תורים מזהב עם נקודות כסף". פסוק זה בא בהמשך לפסוק הפותח את המאמר, ואדמו"ר הזקן דורש את "הנקודות" כשלוש הנקודות של סגול.

Song of Songs 1:11 שיר השירים א:י"א

תורי זהב נעשה-לך עם נקודות הכסף:

We will make thee circlets of gold With studs of silver

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שה"ש א, יא.

32 תורי זהב נעשה לך עם נקודות הכסף

בסוף קטע זה דורש המדרש את "תורים מזהב" על שלל הים ואת "נקודות כסף" על שלל מצרים, שכן הזהב יקר מן הכסף. אדמו"ר הזקן מפרש את הזהב והכסף כשני סוגים של אהבה.

Bamidbar Rabbah 13:20 במדבר רבה י"ג:כ

33 ומעלת הזהב על הכסף

התניא מתאר אהבה העולה על כל שאר האהבות, "כיתרון הזהב על הכסף": אהבה שהיא "רשפי אש", מהגבורות העליונות של בינה. בסוף רשימת

המקורות שלו מפנה הטקסט לפרק זה.

Tanya, Likkutei Amarim 50:2-3 תניא, חלק ראשון; ליקוטי אמרים
נ"ב-ג'

אך יש עוד בחינת אהבה העולה על כולנה, כמעלת הזהב על הכסף,
והיא אהבה כ"רשפי אש" – מבחינת גבורות עליונות דבינה עילאה.
דהיינו, שעל ידי התבוננות בגדולת אינסוף ברוך הוא, וכולא קמיה
כלא ממש חשיב – תתלהט ותתלהב הנפש ליקר תפארת גדולתו
ולאסתכלא ביקרא דמלכא, כרשפי אש שלהבת עזה העולה למעלה,
ולפרד מהפתילה והעצים שנאחזת בהן, והיינו, על ידי תגבורת יסוד
האש אלקי שבנפש האלהית, ומזה ...

Kehot Publication Society (CC-BY-NC)

34 רשפי אש

"רשפיה רשפי אש שלהבת י"ה": אהבה עזה כמוות. הביטוי מתאר את
האהבה הבוררת שהיא "זהב".

Song of Songs 8:6 שיר השירים ח"ו

שימני כחותם על־לִבְךָ כחותם על־רוּעָה כִּי־עֲזָה כחות אהבה קשה
כשאל קנאה רשפיה רשפי אש שלהבתיה:

Set me as a seal upon thy heart, As a seal upon thine arm;
For love is strong as death, Jealousy is cruel as the grave;
The flashes thereof are flashes of fire, A very flame of the
L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

35 והחוט המשולש

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

קהלת (ד, יב). [כ].

36 מי זהב

האידרא רבה דנה במהיטבאל, "בת מטרד בת מי זהב": היא לבדה באותה
רשימת מלכים לא בטלה כמו האחרים, משום שהיו בה זכר ונקבה יחד.

Zohar, Idra Rabba 24:177-25:188 ספר הזהר, האדרא רבא כ"ד:קע"ז-
כ"ה:קפ"ח

37 מי זהב

האידרא מסבירה את מי זהב כרחמים ודין, המעורבים ונכללים זה בזה.

Zohar, Idra Rabba 42:309-45:318 ספר הזהר, האדרא רבא מ"ב:ש"ט-
מ"ה:ש"י

38 מי זהב

"ושם אשתו מהיטבאל בת מטרד בת מי זהב". הקטעים מן הזהר המצוטטים
דורשים את השם הזה.

Genesis 36:39 בראשית ל"ו:ל"ט

וַיָּמָת בַּעַל חֲנָן בְּרֵעֲבֹר וַיָּמָלֶה תַּחְתָּיו הָדָר וְשֵׁם עִירוֹ פְּעוֹ וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ
מְהִיטָבָל בַּת־מִטְרָד בַּת מִי־זָהָב:

And Baal-hanan the son of Achbor died, and Hadar reigned
in his stead; and the name of the city was Pau; and his wife's
name was Mehetabel, the daughter of Matred, the daughter
of Me-zahab

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

39 מי זהב

אידרא זוטא, בוהר על האזינו, חזרת אל "מהיטבאל בת מטרד בת מי
זהב": היא נמשכת משני פנים המאירים בשני צבעים, חסד ודין.

Zohar, Idra Zuta 23:105-24:113 ספר הזהר, האדרא זוטא כ"ג:ק"ה-
כ"ד:ק"יג

40 מי זהב

הזהר על תולדות מספר שרבן יוחנן בן זכאי לימד שלוש מאות הלכות,
בסוד החכמה העליונה, על הפסוק העוסק במהיטבאל בת מי זהב.

Zohar, Toldot 19:184-193 ספר הזהר, תולדות י"ט:קפ"ד-קצ"ג

41

דברי התורה "נחמדים מזהב ומפז רב". הקטעים המובאים מן הזהר מבארים
פסוק זה.

Psalms 19:11 תהילים י"ט:יא

הַנַּחֲמָדִים מִזָּהָב וּמִפָּז רַב וּמִתּוֹקִים מִדְּבַשׁ וְנֹפֶת צוּפִים:

More to be desired are they than gold, yea, than much fine
gold; sweeter also than honey and the honeycomb

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

42 הנחמדים מזהב

הזהר על נח מסביר את "ויפוזו", שנאמר על יוסף, כ"שהאירו בחמדת
הכול", ומביא את הפסוק "נחמדים מזהב ומפז רב".

Zohar, Noach 33:259-34:272 ספר הזהר, נח ל"ג:רנ"ט-ל"ד:ער"ב

43 הנחמדים מזהב

על ברכת יעקב ליוסף, הזהר על ויחי מסביר את "ויפוזו" באמצעות הפסוק
"נחמדים מזהב ומפז רב".

Zohar, Vayechi 75:771-781 ספר הזהר, ויחי ע"ה:תשע"א-תשפ"א

44 הנחמדים מזהב

פרשת קורח בוהר נפתחת בפסוק "נחמדים מזהב", העוסק ביוקרם של
דברי התורה.

Zohar, Korach 1:1-5 ספר הזהר, קרח א'א:ה'

NOW KORAH THE SON OF IZHAR THE SON OF KEHATH
THE SON OF LEVI, ETC. He who makes the right left and the
left right, as it were, lays waste the world. Now Aaron repre-
sented the right and the Levites the left, and Korah sought to
make the right and the left change places, and therefore he
was punished. Further, the evil tongue was also found in
him, and for that also he was punished. R. Judah said: 'The
left should always be embraced in the right. Korah sought
... to

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

45 הנחמדים מזהב

אידרא זוטא, בוהר על האזינו, מפרשת את "חכו ממתקים וכולו מחמדים"
כאש ומים שהתחברו, וצבעיהם התאחדו לאחד, ומוסיפה לצטט "נחמדים
מזהב ומפז רב ומתוקים".

Zohar, Idra Zuta 36:172-39:183 ספר הזהר, האדרא זוטא ל"ו:קע"ב-
ל"ט:קפ"ג

46 בענין הנחמדים מזהב כפי' נח ע"א ב'

ביהל אור, פירוש הצמח צדק לתהילים, מובאים דברי הזהר על נח: "מהו
ויפוזו? זרחו בנחמדות של הכול, כמו שנאמר: 'הנחמדים מזהב ומפז רב'".

הערת קה"ת

"מאי ויפוזו אנהירו בחמידו דכולא כד"א הנחמדים מזהב ומפז רב" — יהל אור עי עב.

47 ויחי רמ"ז א'

יהל אור מציין שהוזהר על ויחי (247a) מסביר "ותשב באיתן קשתו, ויפוזו זרועי ידיו" באותו אופן שבו הוזהר על נח (71b) מסביר את "ויפוזו".

הערת קה"ת

ע"פ ותשב באיתן קשתו ויפוזו כו' כמ"ש בפי' נח דע"א ב' כנ"ל" — יהל אור עי עב.

48 ור"פ קרח

ההערה מציינת שראש פרשת קרח מופיע בוזהר בדף 176a, ומוסיפה שאור התורה על וישב דן בפירוש הרמ"ז למקום זה.

הערת קה"ת

קעו, א. וראה באוה"ת פ' וישב כרך ב רנג, ב בפי' הרמ"ז שם.

49 דודאי זהב סליק יתיר

הוזהר על תרומה מעלה את הקושיה שזהב הוא דין וכסף הוא רחמים, ומשיב ש"דודאי זהב עולה למעלה יותר", מעל הכול. הטקסט מציין שהפרדס מביא זאת.

Zohar, Terumah 34:396-35:406 ספר הוזהר, תרומה ל"ד:שצ"ו-ל"ה:ת"ו

but as soon as the above and the below part, and are separate, the one is called "great" and the other "small". Therefore the ancients said that "man should rather be a tail to lions than a head to foxes" (Pirke Aboth 4, 20). For the part bears the designation of the whole; since the tail of a lion is certainly lion, without any separation. Similarly, the head of a fox is still fox. Thus, as we see, it first calls both the ... Sun and the Moon "great lights", but

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

50 דודאי זהב סליק יתיר

הפרדס מצטט את הקטע הזה מהוזהר על תרומה: "ודאי דדהבא סליק יתיר לעילא מכולא", ומסביר שזהב, גבורה המחוברת לבינה, יקר יותר מכסף, הנמצא למטה, בחסד לבדו.

Pardes Rimmonim 10:5 פרדס רמונים י"ה'

אחר שכללנו בפרקים הקודמים כל גווני הספירות ועניינם כפי הרשום בכתב אמת. רצוננו להעיר על ענין זה שענין הגוונים הוא משל נאות אל הפעולות והעניינים הנמשכים מהספירות כדפי' בפ"א. אי"כ נמצא שכמו שאין הפעולות של ספירות מתגלות אלא ע"י המלכות, ולא ישפוט פעולה בספירה מהם אם לא על ידה. כן ענייני הגוונים הכל במלכות, כי בספירות לא ישפוטו הגוונים. וכן באר הרשב"י ע"ה בתיקונים (בהקדמה ד"ט) וז"ל בראשי"ת ב"ת ראשי"י אלה ראשי בית אבותם, בת, עלה אוקמוה מארי מתניתין בת בתחילה סימן יפה לבנים. ואיהי י' מן אדניי מרגליות יקרא ...

Pardes Rimmonim (Public Domain)

51 בד"ה ועשית ציץ

ההערה מזהה את המאמר "ועשית ציץ זהב טהור" כמאמר שבתורה אור על פרשת תצוה.

הערת קה"ת

תו"א פ' תצוה.

52 ועשית ציץ זהב טהור

"ועשית ציץ זהב טהור". פסוק זה פותח מאמר בתורה אור על תצוה, שאליו מפנה הטקסט.

Exodus 28:36 שמות כ"ח:ל"ו

וְעָשִׂיתָ צִיץ זָהָב טָהוֹר וּפְתַחְתָּ עָלָיו פְּתוּחֵי חֹתֶם קָדֵשׁ לָהּ

And thou shalt make a plate of pure gold, and engrave upon it, like the engravings of a signet: HOLY TO THE L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

53 ובד"ה ויושט המלך לאסתר

שם נקראת כל עלייה של כנסת ישראל אל ה' בשכחות ובמועדים "נגיעה בראש השרביט", מפני ששרביט הזהב הוא המשכת אור אין סוף, חיות כל העולמות, והניצוץ שבקצהו הוא אהבה עזה "כרשפי אש" — הזהב העליון. בסוף המאמר המלך מושיט לאסתר את השרביט כולו, כדי שאור ה' יאיר בגלוי למטה.

הערת קה"ת

תו"א צד, ב "כי שרביט הזהב הוא המשכת אוא"ס ב"ה והוא הוא חיות כל העולמות כמ"ש את שרביט הזהב וחיה" — יהל אור עי עג.

54 ויושט הלך לאסתר את שרביט הזהב

"ויושט המלך לאסתר את שרביט הזהב, ותקם אסתר ותעמוד לפני המלך". פסוק זה פותח את המאמר בתורה אור שאליו מפנה הטקסט, המשווה את המאורע לפעם הראשונה, שבה אסתר רק נגעה בראש השרביט (אסתר ה:ב).

Esther 8:4 אסתר ח:ד'

וְיוֹשֵׁט הַמֶּלֶךְ לְאַסְתֵּר אֶת שְׂרָבִט הַזֶּהָב וּתְקַם אֶסְתֵּר וּתְעֹמַד לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ:

Then the king held out to Esther the golden sceptre. So Esther arose, and stood before the king

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

55 ובפי' מקץ בד"ה כי עמך מקור חיים בסופו

בדף 34d המאמר מסביר את מגורת זכריה, "כולה זהב": כל המשכה מן המדרגות הנעלות ביותר, "מראשית כל המדרגות", באה באמצעות בחינת הזהב, צד שמאל. בדף 35a נוסף שרצון הלב להמשיך את אור אין סוף צריך להיות בבחינת זהב, הנוצץ כפחמים לוחשות, ב"רשפי אש" של אהבה.

הערת קה"ת

תו"א לד, ד "שכל המשכות מלעילא לעילא מריש כל דרגין הוא ע"י בחי' זהב" — יהל אור עי עג. וראה בתו"א לה, א.

56 כי עמך מקור חיים

"כי עמך מקור חיים, באורך נראה אורי". פסוק זה פותח מאמר בתורה אור על מקץ, שאליו מפנה הטקסט.

Psalms 36:10 תהילים ל"ו:י'

כִּי־עִמָּךְ מְקוֹר חַיִּים בְּאֵרֶךְ נְאֻמָּה־אֹר:

For with Thee is the fountain of life; In Thy light do we see light

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

57 ראיתי והנה מגורת זהב

חזון זכריה: "ראיתי והנה מגורת זהב כולה". פסוק זה פותח את המאמר על בהעלותך שאליו מפנה הטקסט.

Zechariah 4:2 זכריה ד:ב'

וַיֹּאמֶר אֵלַי מָה אַתָּה רֹאֶה וְאָמַר רְאִיתִי וְהִנֵּה מְגוֹרֶת זָהָב כְּלָה וְגִלְגָּל עַל־רֹאשָׁהּ וְשִׁבְעָה גִרְתֶּיהָ עָלֶיהָ שִׁבְעָה וְשִׁבְעָה מוֹצָקוֹת לְנֹרוֹת אֲשֶׁר עַל־

ראשה:

And he said unto me: 'What seest thou?' And I said: 'I have seen, and behold a candlestick all of gold, with a bowl upon the top of it, and its seven lamps thereon; there are seven pipes, yea, seven, to the lamps, which are upon the top thereof;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

58 כי תבאו כו' ושבת הארץ

"כי תבואו אל הארץ ... ושבתה הארץ שבת לה". פסוק זה פותח את המאמר על בהר שאליו מפנה הטקסט.

Leviticus 25:2 ויקרא כ"ה:ב'

דבר אלי בני ישראל ואמרת אליהם כי תבאו אליה ארץ אשר אני נתן לכם ושבתה הארץ שבת לה

Speak unto the children of Israel, and say unto them: When ye come into the land which I give you, then shall the land keep a sabbath unto the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

59 והיה לכם לציצית

"והיה לכם לציצית, וראיתם אותו וזכרתם את כל מצוות ה'". מאמר על שלח דורש פסוק זה.

Numbers 15:39 במדבר ט"ו:ל"ט

והיה לכם לציצית וראיתם אותו וזכרתם את כל מצוות ה' ועשיתם אתם ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זנים אחריהם:

And it shall be unto you for a fringe, that ye may look upon it, and remember all the commandments of the L-RD, and do them; and that ye go not about after your own heart and your own eyes, after which ye use to go astray

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

60 ובפי' תשא ע"פ שמאלו תחת לראשי

המאמר "שמאלו תחת לראשי" מסביר שדווקא יד שמאל, הדוחה תחילה את האדם, היא שמרימה אותו למעלה, לעבודת "ראש" הנפש; בכך, נאמר שם, מתבטאת מעלת הזהב על הכסף שהזכרה בלוקוטי אמרים (התניא).

הערת קה"ת

תו"א פו, ד.

61 שמאלו תחת לראשי

"שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני". כך נפתח המאמר בתורה אור לפרשת כי תשא, המצוטט כאן.

Song of Songs 2:6 שיר השירים ב':ו'

שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני:

Let his left hand be under my head, And his right hand embrace me

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

62

"והחוט המשולש לא במהרה ינתק". כאן הוא מתאר שלושה אופני עבודה המתאחדים לאחד באהבה לוחטת.

Ecclesiastes 4:12 קהלת ד':י"ב

ואם יתקפו האחד השנים יעמדו נגדו והחוט המשולש לא במהרה ינתק:

And if a man prevail against him that is alone, two shall withstand him; and a threefold cord is not quickly broken

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 4

63 מים רבים

"מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה". מילים אלה פותחות את הביאור בתורה אור על תולדות, שהמאמר מצטט בקשר להכללת המדות.

Song of Songs 8:7 שיר השירים ח':ז'

מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה ונהרות לא ישטפוה אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה בזה יבזו לו:

Many waters cannot quench love, Neither can the floods drown it; If a man would give all the substance of his house for love, He would utterly be condemned

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

64 וקבל היהודים

"וקבל היהודים את אשר החלו לעשות". מילים אלה פותחות ביאור בתורה אור שהמאמר מצטט.

Esther 9:23 אסתר ט':כ"ג

וקבל היהודים את אשר החלו לעשות ואת אשר כתב מרדכי אליהם:

And the Jews took upon them to do as they had begun, and as Mordecai had written unto them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

65 וידעת היום

"וידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת". מילים אלה פותחות את המאמר על ואתחנן שהמאמר מצטט.

Deuteronomy 4:39 דברים ד':ל"ט

וידעת היום והשבת אלי לבבך כי ה' הוא האלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד:

know this day, and lay it to thy heart, that the L-RD, He is G-d in heaven above and upon the earth beneath; there is none else

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

66 כי ההרים ימושו

"כי ההרים ימושו והגבעות תמוטינה וחסדי מאתך לא ימוש". מילים אלה פותחות את המאמר שהמאמר מצטט.

Isaiah 54:10 ישעיהו נ"ד:י'

כי ההרים ימושו והגבעות תמוטינה וחסדי מאתך לא ימוש וברית שלומי לא תמוט אמר מרחמך ה'

For the mountains may depart, and the hills be removed; but My kindness shall not depart from thee, neither shall My covenant of peace be removed, saith the L-RD that hath compassion on thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

67 ואגודתו על ארץ

"בונה בשמים מעלותיו ואגודתו על ארץ יסדה". אגודה קושרת רבים לדבר אחד, והיא דימוי להכללה.

Amos 9:6 עמוס ט':ו'

הבונה בשמים מעלותו ואגודתו על ארץ יסדה הקרא למייהים וישפכם עלי פני הארץ ה' שמו:

It is He that buildeth His upper chambers in the heaven, And hath founded His vault upon the earth; He that calleth for

the waters of the sea, And poureth them out upon the face of
.the earth; The L-RD is His name
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

68 תורי זהב

בפתיחת הוזהר נאמר שהעולם ניצל בזכות התינוקות של בית רבן הלומדים
תורה, ועליהם נאמר: "נעשה לך תורי זהב".

Zohar, Introduction 2:4-4:12 ספר הוזהר, הקדמה ב'ד'י"ב

69 בזח"א בראשית דף א' ע"ב

אור התורה מצטט את הוזהר: בזכות הילדים הקטנים הלומדים תורה ניצל
העולם, וכנגדם נאמר: "נעשה לך תורי זהב".

הערת קה"ת

"ובגין אינון רביין דעלמא אשתויב עלמא לקבליהון תורי זהב נעשה לך
אינון ינוקין רביין עולמין" — אוה"ת תרומה ע' א'תמוז.

70 וקול התור

"וקול התור נשמע בארצנו". המילה "תור" קושרת בין "תורים" שכפסוק
לכין התורה.

Song of Songs 2:12 שיר השירים ב'י"ב

הַנִּפְנָנִים נִרְאוּ כְּאֶרֶץ עֵת הַזְמִיר הִגִּיעַ וְקוֹל הַתּוֹר נִשְׁמַע בְּאַרְצָנוּ:

The flowers appear on the earth; The time of singing is
;come, And the voice of the turtle is heard in our land

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

71 וקול התור

בפתיחת פרשת וירא דורש הוזהר את הפסוק "וקול התור נשמע בארצנו".

Zohar, Vayera 1:3-8 ספר הוזהר, וירא א'ג'ח'

the time of song was come", the earth being now ripe to of-
fer up praises to the Almighty, which it could not do before
man was created. "And the voice of the turtle is heard in our
land": this is the word of G-d, which was not in the world till
man was created. Thus when man was there, everything was
there. When man sinned, the earth was cursed, and all these
good things left it, as it is written, "cursed is the earth for thy
... sake" (Gen. 3, 17)

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

72 וקול התור

הוזהר על ויקרא מביא את ספר האגדה: "קול התור" הוא התורה שבעל פה,
שכן התורה שבכתב נקראת תורה והתורה שבעל פה נקראת תור.

Zohar, Vayikra 3:41-6:51 ספר הוזהר, ויקרא ג'מ"א-ו'נ"א

R. Aha applied the verse to the time when the Shekinah en-
tered the Tabernacle, blessing and joy being then universal-
ly diffused, and Israel being perfected and joined to the Holy
One, blessed be He, on earth, as it is written, "and they shall
make me a sanctuary and I shall dwell among them" (Ex. 25,
8).1The first 24 lines of the Hebgeu text do not appear in
the translation as explained in the Translator's note on Page
2a. AND HE CALLED UNTO MOSES. R. Simeon connected
... ,this with the verse

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

73 ע"פ וקול התור ויקרא דף ד' ע"ב

אור התורה מציין שהוזהר על ויקרא מסביר שתור הוא כינוי לתורה שבעל

פה, וכך נקשרים התורים שכפסוק לתורה שבעל פה.

הערת קה"ת

"דפי' בזהר פי' ויקרא דתור נק' תושבע"פ" — אוה"ת שה"ש ע' שסא.

74 לחי עליון ולחי התחתון מקום מוצא הבל הדיבור

בשער העקודים מלמד עץ חיים שהפה כולל הבל, שהוא אור, ודיבור, שהוא
כלי: הבל ודיבור עליונים בלחי העליונה, והבל ודיבור תחתונים בלחי
התחתונה.

Sefer Etz Chaim 6:3 עץ חיים ו'ג'

... והנה דע כי כולם יצאו בבחי' נפש לבד וז"ס פי' נשבע ה' בנפשו כי
האצילות הנקרא נקודים כמ"ש והוא הנקרא הוי"ה נשבע במי שגדול
ממנו והוא עולם העקודים אשר יצאו בבחי' נפש לבד ובזה תעמיק
ותראה כמה עמקו מחשבותיו יתברך כי אפי' עולם עליון של העקודים
אינו רק בבחי' נפש לבד. והנה כל הי"ס יצאו אבל לא יצאו יחד כולם
רק תחלה יצאה בחי' מלכות מעולם העקודים היפך מעולם הנקודים
וכמ"ש במקומו בע"ה ומל' זו יצאה בבחי' נפש לבד כי אין לך ספי' שאין
לה בחי' נר"ן כנודע ואמנם ...

Sefer Etz Chaim (Public Domain)

75 הבל הדיבור

הוזהר על תזריע מלמד שההבל מפיך את הקול באמצעות הרוח והמים
שבתוכו, ושאינן קול בלי הבל.

Zohar, Tazria 22:96-105 ספר הוזהר, תזריע כ"ב-צ"ו-ק"ה

76 בפי אחרי בד"ה כי ביום הזה יכפר

המאמר פותח בהסבר שיום הכיפורים הוא יום התשובה, שבו הנפש
האלקית חוזרת למקורה, ומצטט את הוזהר על "ויפח באפיו": מי שנופח,
נופח מתוכו, ולכן ההבל נכלל תחילה במקורו עצמו. הטקסט מצטט את
המאמר בעניין הבל הלב.

הערת קה"ת

לעיל אחרי כה, ג.

77 כי ביום הזה יכפר

"כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם". במילים אלה נפתח המאמר על
פרשת אחרי, שהטקסט מצטט.

Leviticus 16:30 ויקרא ט"ז:ל'

כִּי-בַיּוֹם הַזֶּה יִכָּפֵר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכָּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי ה' תִּטְהָרוּ:

For on this day shall atonement be made for you, to cleanse
you; from all your sins shall ye be clean before the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

78 הבל הלב אותיות להב

הצמח צדק מצטט את משחק המילים הבל ולהב בשם הפרדס.

הערת קה"ת

ראה ביאורו"ז להצ"צ כרך ב ע' תתצט בשם הפרדס.

79 בזח"ג בפי תזריע מ"ז ב'

לפי ההערה, הצמח צדק מבאר שם באריכות את קטע הוזהר הזה העוסק
בהבל.

הערת קה"ת

בארוכה בביאורו"ז להצ"צ כרך ב ע' תתצו.

80 צוארך בחרוזים

”צוארך בחרוזים” – חלקו השני של הפסוק שבמאמר, המתבאר בקטע זה.

Song of Songs 1:10 שיר השירים א':

נאוו לחייך בתורים צוארך בחרוזים:

Thy cheeks are comely with circlets, Thy neck with beads

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

81 הוא בחי' אבנים טובות . . שלא יתפרדו

הצמח צדק מעתיק שם את הקטע ומבאר אותו בהרחבה, ומוסיף שהחרוזים הם מתכשיטי הכלה.

הערת קה"ת

מובא באוה"ת פ' ראה ע' תתה ומוסיף "והן מתכשיטי הכלה" ראה שם בארוכה שמעתיק מכאן ומבאר. וראה גם סה"מ תרל"ג ח"ב ע' תז ואילך.

82 הקל קול יעקב

יצחק ממשש את ידי יעקב ואומר: "הקול קול יעקב והידיים ידי עשו". כאן "הקול קול יעקב" הוא החוט הנמשך מלמעלה.

Genesis 27:22 בראשית כ"ז:

וַיִּגַּשׁ יַעֲקֹב אֶל-יִצְחָק אָבִיו וַיִּמְשְׁחוּ וַיֹּאמֶר קֹל קול יַעֲקֹב וְהַיָּדַיִם יְדֵי עֶשָׂו:

And Jacob went near unto Isaac his father; and he felt him, and said: 'The voice is the voice of Jacob, but the hands are the hands of Esau

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

83 הוא מדתו של יעקב . . מבריה מן הקצה אל הקצה

שם מוסיף הצמח צדק: "אולי הכוונה שממשיך הקו והחוט מאור אין סוף על ידי העסק בתורה".

הערת קה"ת

באוה"ת שה"ש כרך ב ע' תקעו מוסיף: "ואולי ר"ל שממשיך הקו וחוט מאו"ס ע"י עסק התורה".

84 מבריה מן הקצה אל הקצה

בפתיחת הווהר נאמר שיעקב "מבריה מן הקצה אל הקצה", מן הקצה הראשון עד האחרון, משום שהוא עומד באמצע.

Zohar I, 1b זח"א א, ב

Zohar II, 175b זח"ב קעה, ב

הערת קה"ת

ראה זח"א א, ב. זח"ב קעה, ב.

85 מבריה מן הקצה אל הקצה

"והבריח התיכון בתוך הקרשים מבריה מן הקצה אל הקצה". הבריה חיבר את כל קרשי המשכן, כפי שהחוט מחבר את החרוזים.

Exodus 26:28 שמות כ"ו:

וְהַבְּרִיחַ הַתִּיכּוֹן בְּתוֹךְ הַקְּרָשִׁים מִבְּרִיחַ מִן-הַקֶּצֶה אֶל-הַקֶּצֶה:

and the middle bar in the midst of the boards, which shall pass through from end to end

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

86 והיה אור הלבנה

"והיה אור הלבנה כאור החמה". פסוק זה פותח מאמר על פרשת זו,

שהטקסט מצטט.

Isaiah 30:26 ישעיהו ל':כ"ו

וְהָיָה אֹרֵי-הַלְבָּנָה כְּאֹרֶת הַחֶמֶד וְאֹרֶת הַחֶמֶד יִהְיֶה שְׁבַע-תַּיִם כְּאֹרֶת שְׁבַע-הַיָּמִים כְּיוֹם חֶבֶשׁ ה' אֶת-שִׁבְרָם עִמּוֹ וּמַחֲזִיז מִכְתּוֹ יִרְפָּא:

Moreover the light of the moon shall be as the light of the sun, And the light of the sun shall be sevenfold, as the light of the seven days, In the day that the L-RD bindeth up the bruise of His people, And healeth the stroke of their wound

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

87 ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו

בדרכו לחרן "ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו". אדמו"ר הזקן מפרש את "המקום" כה' ואת האבנים כאותיות שנפלו.

Genesis 28:11 בראשית כ"ח:

וַיִּפְגַּע בְּמָקוֹם וַיֵּלֶן שָׁם כִּי-בָא הַשָּׁמַשׁ וַיִּקַּח מֵאֲבָנֵי הַמָּקוֹם וַיִּשֶׁם מִרְאֲשֵׁתָיו וַיִּשְׁכַּב בְּמָקוֹם הַהוּא:

And he lighted upon the place, and tarried there all night, because the sun was set; and he took one of the stones of the place, and put it under his head, and lay down in that place to sleep

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

88 מקומו של עולם

על הפסוק הזה מסביר המדרש מדוע ה' נקרא "מקום": "הוא מקומו של עולם ואין העולם מקומו".

Bereshit Rabbah 68:9 בראשית רבה ס"ח:

ויפגע במקום - ר' הונא בשם ר' אמי אמר: מפני מה מכנין שמו של הקב"ה וקוראין אותו מקום? שהוא מקומו של עולם, ואין עולמו מקומו, מן מה דכתיב (שמות לג): הנה מקום אתי, הוי, הקדוש ברוך הוא מקומו של עולם, ואין עולמו מקומו. אמר רבי יצחק: כתיב (דברים לג): מעונה אלקי קדם, אין אנו יודעים אם הקב"ה מעונו של עולמו ואם עולמו מעונו, מן מה דכתיב (תהלים צ): ה' מעון אתה, הוי. הקדוש ברוך הוא מעונו של עולמו, ואין עולמו מעונו. אמר רבי אבא בר יודן: לגבור, שהוא רוכב על ...

He encountered the place and spent the night there because the sun had set; he took from the stones of the place, which he placed beneath his head, and lay down in that place" (Genesis 28:11). "He encountered [vayifga] the place" - Rav Huna said in the name of Rabbi Ami: Why do they change the name of the Holy One blessed be He and call Him the Omnipresent [hamakom]? It is because He is the place [mekomo] of the world, and His world is not His place.

... From what

Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

89 ברוך המקום

ההגדה פותחת את הקטע על ארבעת הבנים במילים: "ברוך המקום, ברוך הוא". ה' נקרא "המקום", משום שהוא האור שממלא את כל העולמות.

Pesach Haggadah, Magid, The Four Sons 1 הגדה של פסח, מגיד, כנגד ארבעה בנים א'

ברוך המקום, ברוך הוא, ברוך שנתן תורה לעמו ישראל, ברוך הוא. כנגד ארבעה בנים דברה תורה: אחד חכם, ואחד רשע, ואחד תם, ואחד שאינו יודע לשאול.

the hands of Esau

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

94 כי אין עוד מלבדו

“אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלקים, אין עוד מלבדו”. הכוונה היא להגיע לכך שהדבר יתפס בשכל ובלב.

Deuteronomy 4:35 דברים ד':ל"ה

אַתָּה הָרַאת לְדַעַת כִּי ה' הוּא הָאֱלֹקִים אֵין עוֹד מִלְבְּדוֹ:

Unto thee it was shown, that thou mightiest know that the L-RD, He is G-d; there is none else beside Him

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 7

95 החסידים הראשונים היו שוהים שעה אחת ואז מתפללים, “כדי שיכוונו את לבם למקום”. אדמו"ר הזקן מסביר שכוונה זו היא לכוון את הנפש אל ה', כמו חץ.

Mishnah Berakhot 5:1 משנה ברכות ה':א

אין עומדין להתפלל אלא מתוך כבוד ראש. חסידים הראשונים היו שוהים שעה אחת ומתפללים, כדי שיכוונו את לבם למקום. אפילו המלך שואל בשלמו, לא ישיבנו. ואפילו נחש כרוך על עקבו, לא יפסיק:

One should not stand up to say Tefillah except in a reverent state of mind. The pious men of old used to wait an hour before praying in order that they might direct their thoughts to G-d. Even if a king greets him [while praying] he should not answer him: even if a snake is wound round his heel he should not stop

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

96 לא הביט און ביעקב

“לא הביט און ביעקב”. המאמר נפתח בציטוט זה, ומבאר את העיקרון שמצוות צריכות כוונה.

Numbers 23:21 במדבר כ"ג:כ"א

לא־הִבִּיט אֲנִי בַּיַּעֲקֹב וְלֹא־רָאָה עָמַל בְּיִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹקֵינוּ עֲמוֹ וְתוֹרַעַת מֶלֶךְ בּוֹ:

None hath beheld iniquity in Jacob, Neither hath one seen perverseness in Israel; The L-RD his G-d is with him, And the shouting for the King is among them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

97 בדי"ה ושמתי כדכד

ההערה מציינת שהמאמר “ושמתי כדכד” נמצא בלקוטי תורה על פרשת ראה.

הערת קה"ת

לעיל פי ראה.

98 ושעריך לאבני אקדח וכל גבולך לאבני חפץ

“ושמתי כדכד שמשותיך ושעריך לאבני אקדח וכל גבולך לאבני חפץ”. המאמר מצטט מאמר המבאר את הפסוק הזה.

Isaiah 54:12 ישעיהו נ"ד:י"ב

וְשִׁמְתִי כְּכֹכַב שְׁמִשְׁתִּיךָ וְשַׁעְרֶיךָ לְאֲבָנֵי אֶקֶדָח וְכָל־גְּבוּלְךָ לְאֲבָנֵי־חֶפֶץ:

And I will make thy pinnacles of rubies, and thy gates of carbuncles, and all thy border of precious stones

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Blessed is the Creator, blessed is he, blesses is he who gave the law to his people Israel, blessed is he whose law expresseth of these four different sorts of children. The wise, the wicked, the simple, and the one not having the capacity of asking

Pesach Haggadah (Public Domain) • A. Alexander 1787 (Public Domain)

90 ושבתי בשלום

נדרו של יעקב: “ואשוב בשלום אל בית אבי”. הדברים פותחים את המאמר בתחילת פרשת ויצא, שאתו מצטט הטקסט.

Genesis 28:21 בראשית כ"ח:כ"א

וְשָׁבְתִי בְּשָׁלוֹם אֶל־בֵּית אָבִי וְהָיָה ה' לִי לְאֱלֹקִים:

so that I come back to my father's house in peace, then shall the L-RD be my G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

91 ולבי חלל בקרבי

“כי עני ואביון אני, ולבי חלל בקרבי”. אדמו"ר הזקן קורא את המילה “חלל” במשמעות של חלל ריק, ההופך את הלב לכלי.

Psalms 109:22 תהילים ק"ט:כ"ב

כִּי־עָנִי וְאֲבִיּוֹן אֲנִי וְלִבִּי חָלַל בְּקִרְבִּי:

For I am poor and needy, And my heart is wounded within me

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

92 כלי ריקן מחזיק

הגמרא אומרת שאצל אדם, “כלי ריק מחזיק, ואילו כלי מלא אינו מחזיק”. הביטוי מתאר אדם שמרוקן את עצמו כדי לקבל את אור אין סוף.

Berakhot 40a:11 ברכות מ' א:י"א

וְאָמַר רַבִּי זִירָא וְאִיתִּימָא רַבִּי חִינָנָא בְּר פִּפְא: בּוֹא וְרָאָה שְׁלֹא כְּמִדַּת הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִדַּת בֶּשֶׁר וְדָם. מִדַּת בֶּשֶׁר וְדָם — כְּלִי רִיקוֹן מְחֻזָּק, מְלֵא אֵינוֹ מְחֻזָּק. אֲכַל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵינוֹ כֵּן, מְלֵא מְחֻזָּק, רִיקוֹן אֵינוֹ מְחֻזָּק. שְׁנֶאֱמַר: “וַיֹּאמֶר אִם שְׂמוּעַ תִּשְׁמַע”, אִם שְׂמוּעַ — תִּשְׁמַע, וְאִם לֹא — לֹא תִשְׁמַע. דְּבַר אַחֵר: אִם שְׂמוּעַ — בִּישׁוֹן, תִּשְׁמַע — בְּחֻדְשׁ. וְאִם יִפְנֶה לְכַבֵּד — שׁוּב לֹא תִשְׁמַע.

R. Zera (another version : R. Hinna b. Papa) also said : Come and see that the attribute of the Holy One, blessed be He, is not like that of the human being. The attribute of the human being is to support the empty vessel but not the full ; but the Holy One, blessed be He, is not so — He supports the full vessel, not the empty. As it is said, "And He said. If hearing, thou wilt hear" (sic ! Exod. xv. 26) — i.e. if thou

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

פסקה 6

93 קול יעקב

“הקול קול יעקב”. כאן הקול הוא המעורר את כוונת הנפש.

Genesis 27:22 בראשית כ"ז:כ"ב

וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב אֶל־יִצְחָק אָבִיו וַיִּמְשְׁהוּ וַיֹּאמֶר הִקֵּל קוֹל יַעֲקֹב וְהִדִּים יָדָיו עָשׂוֹ:

And Jacob went near unto Isaac his father; and he felt him, and said: “The voice is the voice of Jacob, but the hands are

99 ולבי חלל בקרבי

"כי עני ואביון אני ולבי חלל בקרבי". חלב החלול הוא הכלי הריק המקבל את אור אין סוף.

Psalms 109:22 תהילים ק"ט:כ"ב

פִּי־עֲנִי וְאֶבְיוֹן אֲנֹכִי וְלִבִּי חָלָל בְּקִרְבִּי:

For I am poor and needy, And my heart is wounded within me.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קט, כב. ראה אוה"ת נ"ך כרך א ע' תקנב.

100 כלי ריקן מחזיק

בתלמוד נאמר שבאדם, "כלי ריקן מחזיק", ואילו כלי מלא אינו מחזיק. בהערת קה"ת מובא המקור לכך בביטוי "כלי ריקן".

Berakhot 40a:11 ברכות מ' א:י"א

וְאָמַר רַבִּי זִירָא וְאִימָא רַבִּי חִינְנָא בַּר פִּפְא: בּוֹא וְרָאָה שְׁלֹא כְּמִדַּת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִדַּת בֶּשֶׁר וְדָם. מִדַּת בֶּשֶׁר וְדָם — כְּלִי רִיקוֹן מִחֻזֵּק, מְלֵא אֵינוֹ מִחֻזֵּק. אֲבָל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵינוֹ כֵּן, מְלֵא מִחֻזֵּק, רִיקוֹן אֵינוֹ מִחֻזֵּק. שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיֹּאמֶר אֵם שְׂמוֹעַ תִּשְׁמָע", אֵם שְׂמוֹעַ — תִּשְׁמָע, וְאֵם לֹא — לֹא תִשְׁמָע. דָּבָר אַחֵר: אֵם שְׂמוֹעַ — בִּישׁוֹן, תִּשְׁמָע — בְּחֻדָּשׁ. וְאֵם יִפְנֶה לְבָבָהּ — שׁוֹב לֹא תִשְׁמָע.

R. Zera (another version : R. Hinnana b. Pappa) also said : Come and see that the attribute of the Holy One, blessed be He, is not like that of the human being. The attribute of the human being is to support the empty vessel but not the full ; but the Holy One, blessed be He, is not so — He supports the full vessel, not the empty. As it is said, "And He said. If hearing, thou wilt hear" (sic ! Exod. xv. 26) — i.e. if thou

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

הערת קה"ת

ברכות מ, א. וש"נ.

101 הקל קול יעקב

בתורה, ה"קול" הראשון נכתב בלי וי, וה"קול" השני נכתב עם וי. אדמו"ר הזקן מפרש אותם כשני קולות: התפילה העולה מלמטה וההמשכה מלמעלה.

Genesis 27:22 בראשית כ"ז:כ"ב

וַיִּגַּשׁ יַעֲקֹב אֶל־יִצְחָק אָבִיו וַיִּמָּשְׁהוּ וַיֹּאמֶר הִקֵּל קוֹל יַעֲקֹב וְהִזְדִּים יְדֵי עֶשָׂו:

And Jacob went near unto Isaac his father; and he felt him, and said: 'The voice is the voice of Jacob, but the hands are the hands of Esau'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

102 קול הראשון חסר וי"ו שהוא בחי תפלה

ההערה מפנה לשם גם בעניין ה"קול" הראשון, הכתוב בלי וי"ו, שהוא התפילה.

הערת קה"ת

ראה יהל אור ע' קעג.

103 כאריה ישאג

"אחרי ה' ילכו, כאריה ישאג". המאמר משתמש בדימוי הזה הן לתפילה

העולה מלמטה והן לקול העליון שנותן לה כוח.

Hosea 11:10 הושע י"א:י'

אַחֲרֵי ה' יֵלְכוּ בְּאַרְצָהּ יִשְׂאָג כִּי־הוּא יִשְׂאָג וַיִּחַרְדּוּ בָנִים מִיָּם:

They shall walk after the L-RD, Who shall roar like a lion; For He shall roar, And the children shall come trembling from the west

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

104 עד לא אשתקע אוירא דכיא

בתוספתא שבפרשת בשלח אומר הוזהר שלפני שהאוויר הטהור נח והאיר, נסתמו האבנים המנוקבות. אדמו"ר הזקן מפרש זאת כהמשכה מלמעלה, שצריכה לבוא לפני "ניקוב" הנפש.

Zohar, Beshalach 11:134 ספר זוהר, בשלח י"א:קל"ד

105 בריח התיכון שמבריה מן הקצה אל הקצה

"והבריה התיכון בתוך הקרשים מבריה מן הקצה אל הקצה". ה"קול" השני, התורה, הוא הבריה הזה.

Exodus 26:28 שמות כ"ו:כ"ח

וְהַבְּרִיחַ הַתִּיכּוֹן בְּתוֹךְ הַקְּרָשִׁים מִבְּרִיחַ מִן־הַקֶּצֶה אֶל־הַקֶּצֶה:

and the middle bar in the midst of the boards, which shall pass through from end to end

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

106 בחי המבריה מן הקצה אל הקצה . . בחי אני ה' לא שניתי

הצמח צדק מסכם את הקטע: הבריה התיכון ממשיך ומחבר את "אני ראשון" — מלכות דאין סוף — עם "אני אחרון" — מלכות דאצילות המלוכה בבריאה, יצירה ועשיה — כך שהראשון והאחרון שווים, באמצעות "קול יעקב", קול התפילה וקול התורה. באור התורה על ויקרא הוא מבאר מדוע הדבר נעשה באמצעות הבריה התיכון: הוא הנקרא "תתן אמת ליעקב".

הערת קה"ת

"וכן נת' בלקי"ת בשה"ש בד"ה נאוו לחייך בתורים ושם פ"ג פ"י ג"כ בענין והבריה התיכון שממשיך ומחבר מבחי אני ראשון שהוא מלי דא"ס בבחי אני אחרון דהיינו מלי דאצי המתלבשת בבי"ע שיהי אני ראשון ואני אחרון בשוה כו' והיינו ע"י הקל קול יעקב קול התפלה והתורה" — אוה"ת בראשית כרך ב שפט, א. וראה גם ביאורה"ז להצ"צ כרך ב ע' תתצב. ראה אוה"ת ויקרא כרך א ע' רעט "והטעם שזהו ע"י בריח בתיכון שהוא הנקרא תתן אמת ליעקב" ע"ש.

107 אני ה' לא שניתי

"כי אני ה' לא שניתי". החוט מגלה שה' הוא אותו דבר בכל הדרגות.

Malachi 3:6 מלאכי ג:ו'

כִּי אֲנִי ה' לֹא שֶׁנִּיתִי וְאַתֶּם בְּנֵי־יַעֲקֹב לֹא כִלִּיתֶם:

For I the L-RD change not; and ye, O sons of Jacob, are not consumed.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

108 ואני אחרון בשוה

שם מביא הצמח צדק את דברי תיקוני זוהר: "אני ראשון" הוא כתר ו"אני אחרון" הוא מלכות.

הערת קה"ת

ראה באוה"ת ויחי כרך ב שסד, ב בשם הת"ז אני ראשון כתר ואני אחרון במלי, ע"ש, ובדף שפט, א.

Can any hide himself in secret places That I shall not see him? saith the L-RD. Do not I fill heaven and earth? Saith the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

115 בד"ה ששים המה מלכות

המאמר פותח בדרשת חז"ל על "שישים המה מלכות" — שישים מסכתות; "ושמונים פילגשים" — הבריות; ו"עלמות אין מספר" — ההלכות; ועל "יונת" — כנסת ישראל. הוא מבאר שהנשמות נעלות מן התורה, שהיא "מאורסת" לישראל.

הערת קה"ת
לקמן לה, ג.

116 ששים המה מלכות

"שישים המה מלכות ושמונים פילגשים ועלמות אין מספר". כך נפתח המאמר המצוטט כאן.

Song of Songs 6:8 שיר השירים ו':ח

ששים המה מלכות ושמונים פילגשים ועלמות אין מספר:

There are threescore queens, And fourscore concubines,
And maidens without number

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

117 ומשם יפרד

"נהר יוצא מעדן להשקות את הגן, ומשם הוא נחלק". המאמר על "שישים המה מלכות" דן בפסוק זה.

Genesis 2:10 בראשית ב':י

ונהר יצא מעדן להשקות את-הגן ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים:

And a river went out of Eden to water the garden; and from
thence it was parted, and became four heads

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

118 וגאלתיך אנכי

בועז אומר לרות: אם הגואל הקרוב לא יגאל אותך, "אז אני עצמי אנאל אותך".

Ruth 3:13 רות ג':יג

ליני הלילה והיה בבקר אסיגאלך טוב יגאל ואם-לא יחפץ לגאלך וגאלתיך אנכי חיי'י שכי'י עד-הבקר:

Tarry this night, and it shall be in the morning, that if he will
perform unto thee the part of a kinsman, well; let him do the
kinsman's part; but if he be not willing to do the part of a
kinsman to thee, then will I do the part of a kinsman to thee,
'as the L-RD liveth; lie down until the morning

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

119 וגאלתיך אנכי

בערך "גאולה" כותב הפרדס שהגאולה היא מבינה, ומפרש את "אז אנכי אנאל אותך" כבינה; הוא מוסיף שבזוהר מלכות נקראת גואלת באמצעות יסוד, המשפיע לה.

Pardes Rimmonim 23:3 פרדס רמונים כ"ג:ג

... וזהו אם יגאלך טוב (רות ג יג). כד"א (ישעיה ג י) אמרו צדיק כי טוב. ואם לאו שאין יכולת, וגאלתיך אנכי בינה כדפי' בערכה כן פי' הרשב"י ע"ה בתקונים. ובזוהר פרשת אמור (דף צ"ה ע"ב) פי' כי המלכות נקרא גואל ע"י היסוד המשפיע בה ע"י הנצח וההוד שהם מסייעים אל הזווג כמו שנודע שהם שני ביצי הזכר. ואמר שם כי לפיכך

109 ע"פ כי תשמע בקול

שם נקרא "שמעו בקול" ולא "לקול"; פירוש הדבר הוא שמקשיבים לפנימיות הקול — לאור אין סוף עצמו, הנמשך מן ההעלם אל הגילוי כדי לשרות על הנפש בביטול. הקטע מזהה את תפארת, שהיא התורה, עם הקול, "קול יעקב".

הערת קה"ת
לעיל פי' ראה כג, א.

110 כי תשמע בקול

"בשמעכם בקול ה' אלקיכם". כאן נזכר המאמר על פסוק זה, שהובא בפסקה הראשונה.

Deuteronomy 13:19 דברים י"ג:י"ט

כי תשמע בקול ה' אלקיך לשמר את-כל-מצותיו אשר אנכי מצוך היום לעשות הישר בעיני ה' אלקיך:

when thou shalt hearken to the voice of the L-RD thy G-d, to
keep all His commandments which I command thee this
day, to do that which is right in the eyes of the L-RD thy G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

111 בן פורת יוסף

"יוסף בן פורת". כאן הכוונה לסוף מאמר על קורח, העוסק בפסוק זה.

Genesis 49:22 בראשית מ"ט:כ"ב

בן פורת יוסף בן פרת עלי-עין בנות צעדה עלי-שור:

Joseph is a fruitful vine, A fruitful vine by a fountain; Its
branches run over the wall

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

112 כה אמר הוי'

שם מתפרש המאמר "הבא לטהר מסייעין אותו" כזיכור ועדינות של מלכות ה' והארתה בתוספת אור מאור אין סוף עצמו, באמצעות המצוות, שהן הכלים שבהם נמשך האור למטה. הקטע מפנה בחזרה למאמר זה על הפסוק "כה אמר ה' מלך ישראל וגואלו..." אני ראשון ואני אחרון, ומציין שהמטרה היא "אני ראשון ואני אחרון" במידה שווה.

הערת קה"ת
ישע"י (מד, ו). [כ]. ראה לעיל שמע"צ פט, ד.

113 כה אמר הוי' מלך ישראל וגואלו ה' צבאות אני ראשון ואני אחרון

"כה אמר ה' מלך ישראל וגואלו ה' צבאות: אני ראשון ואני אחרון, ומבלעדי אין אלקים". אדמו"ר הוקן מפרש את המילים "וגואלו" כמתייחסות למי שגואל את המלכות של המלך עצמו.

Isaiah 44:6 ישעיהו מ"ד:ו

כה-אמר ה' מלך-ישראל וגאלו ה' צבאות אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלקים:

Thus saith the L-RD, the King of Israel, And his Redeemer
the L-RD of hosts: I am the first, and I am the last, And be-
side Me there is no G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

114 את השמים ואת הארץ אני מלא

"הלוא את השמים ואת הארץ אני מלא, נאום ה'". כאן מתוארת מלכות ה', המתגלה במידה שווה למעלה ולמטה.

Jeremiah 23:24 ירמיהו כ"ג:כ"ד

אם-יִסְתֵּר אִישׁ בְּמַסְתָּרִים וְאֲנִי לֹא-אֶרְאֶנּוּ נְאֻם-ה' הֲלוֹא אֶת-הַשָּׁמַיִם וְאֶת-הָאָרֶץ אֲנִי מֵלֵא נְאֻם-ה'

124 וישכ"ב י"ש כ"ב

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).
הערת קה"ת
ת"ז (ת"ע) קלב, רע"ב. — ובזח"א (קנו, סע"ב) בס"ת. [כ].

125 נובלות חכמה שלמעלה

"נובלות חכמה של מעלה — תורה". התורה באותיותיה, כשהיא מלובשת בדברים גשמיים, היא נובלות מחכמתו של ה'.

Bereshit Rabbah 17:5 בראשית רבה י"ז:ה'

... נובלת מיתה - שינה; נובלת נבואה - חלום; נובלת העולם הבא - שבת. רבי אבין מוסיף: עוד תרתין: נובלת אורה של מעלה - גלגל חמה; נובלת חכמה של מעלה - תורה:

The L-rd G-d cast a deep slumber upon the man, and he "slept. He took one of his sides, and He closed it with flesh in its place [tahtenah]" (Genesis 2:21). "The L-rd G-d cast [hipil] a deep slumber" - Rabbi Yehoshua of Sikhnin said in the name of Rabbi Levi: The beginning of downfall [mapala] is sleep. When a person sleeps, he does not toil in Torah and does not do any work. literally means, "He caused to fall down." Rav said: There are three slumbers: the slumber of

...

Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

126 כי חפץ חסד הוא

"... כי חפץ חסד הוא". כאן מצוין מקור האור הנמשך לחסד.

Micah 7:18 מיכה ז':י"ח

מִי־אֵל כְּמוֹךָ נִשְׂא עֹן וְעֵבֶר עַל־פֶּשַׁע לְשֹׁאֲרֵי נִחֲלָתוֹ לֹא־תִחָזֵק לְעַד אֲפֹ כִי־חֲפֵץ חֶסֶד הוּא:

Who is a G-d like unto Thee, that pardoneth the iniquity, And passeth by the transgression of the remnant of His heritage? He retaineth not His anger for ever, Because He delighteth .in mercy

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

127 בדי"ה לסוסי

זהו המאמר השני על "לסוסתי", העוסק שם בסוס המקושט לתענוגו של רוכבו. קודם לכן בו נדרש "כי אמרתי עולם חסד יבנה" על אומר, אש, מים ורוח, שבאמצעותם נמשך אור אין סוף ממעל להשתלשלות.

הערת קה"ת

לעיל יב, ב.

128 כי אמרתי עולם חסד יבנה

"כי אמרתי עולם חסד יבנה". המאמר על "לסוסתי" מבאר זאת.

Psalms 89:3 תהילים פ"ט:ג'

כִּי־אֲמַרְתִּי עוֹלָם חֶסֶד יִבְנֶה שָׁמַיִם תִּכְנֶן אֲמוֹנֶתָ בָּהֶם:

For I have said: 'For ever is mercy built; In the very heavens Thou dost establish Thy faithfulness

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

129 ועשיתם אתם

"אם בחוקתי תלכו ואת מצוותי תשמרו ועשיתם אותם". המילה "אתם"

ארבעתם יחד נצח הוד יסוד ומלכות נקראים ארבע גאולות: גאון פי ר' משה בתפארת. וז"ל גאון יעקב (עמוס ו ח. נחום ב ג, תהלים מז ה) אשירה לה' ...

Pardes Rimmonim (Public Domain)

120 אין מפסיקין בין גאולה לתפלה כמה דלא מפסיקין

בתחילת פרשת ויגש מצטט הזוהר את הכלל שאין להפסיק בין ברכת הגאולה לתפילה, כשם שאין להפסיק בין תפילין של יד לתפילין של ראש, "כי הכול צריך להיראות כאחד".

Zohar, Vayigash 1:1-2:15 ספר הזוהר, ויגש א':א'-ב':ט"ו

Again, "Thou, O L-rd, art our Father", as Thou art always standing by us to bless us and to watch over us like a father over his sons, to provide all their needs. "Our Redeemer from everlasting is thy name", G-d having been so called by Jacob when he said, "the angel who hath redeemed me" '(Ibid. 48, 16)

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

121 עם קרובו

"הרים קרן לעמו ... לבני ישראל, עם קרובו".

Psalms 148:14 תהילים קמ"ח:יד

וְיָרָם קָרְן לְעַמּוֹ תְהִלָּה לְכָל־חֲסִידָיו לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל עִם קְרֹבֵה הַלְלוּ־קָה:

And He hath lifted up a horn for His people, A praise for all His saints, Even for the children of Israel, a people near unto Him. Hallelujah

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

122 אשר יעשה אותם האדם

"ושמרתם את חוקותי ואת משפטיי, אשר יעשה אותם האדם וחי בהם". אדמו"ר הזקן מפרש "יעשה אותם" כ"יעשה אותם" במשמעות של יצירה: האדם עושה את המצוות למה שהן.

Leviticus 18:5 ויקרא י"ח:ה'

וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־חֻקֹּתַי וְאֶת־מִשְׁפָּטַי אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֹתָם הָאָדָם וְחַי בָּהֶם אֲנִי

Havayah

Ye shall therefore keep My statutes, and Mine ordinances, which if a man do, he shall live by them: I am the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ויקרא יח, ה.

123 ויקח מאבני המקום

יעקב "לקח מאבני המקום". כאן האבנים הן אותיות התורה והמצוות המלובשות בדברים גשמיים.

Genesis 28:11 בראשית כ"ח:יא

וַיִּפְגַּע בַּמָּקוֹם וַיִּלֶן שָׁם כִּי־בָא הַשָּׁמֶשׁ וַיִּקַּח מֵאֲבָנֵי הַמָּקוֹם וַיִּשֶׁם מִרְאשָׁתוֹ וַיִּשְׁכַּב בַּמָּקוֹם הַהוּא:

And he lighted upon the place, and tarried there all night, because the sun was set; and he took one of the stones of the place, and put it under his head, and lay down in that place .to sleep

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית כח, יא.

136 חוט השני

בויהי דן הוזהר בחוט השני שניתן לרחב כ"אות של הלבנה", וקושר אותו
ל"כחות השני שפתותיך".
Zohar, Vayechi 65:661-66:673 ספר הוזהר, ויחי ס"ה:תרס"א-
ס"ו:תע"ג

137 חוט השני

בתיאורו את ההיכלות העליונים בבראשית, הוזהר מכנה רוח אחת "חוט
השני", ומביא את הפסוק "כחות השני שפתותיך".
Zohar, Bereshit 68:121-69:131 ספר הוזהר, בראשית ס"ח:קכ"א-
ס"ט:קל"א

138 כחות השני שפתותיך

"כחות השני שפתותיך, ומדברך נאווה". חוט השני שבשפתיים הוא
הדיבור בדברי תורה.
Song of Songs 4:3 שיר השירים ד':ג
כחות השני שפתותיך ומדברך נאווה כפולחן רמזון רחמך מפעל לצמחך:
Thy lips are like a thread of scarlet, And thy mouth is come-
ly; Thy temples are like a pomegranate split open Behind
.thy veil
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)
הערת קה"ת
שה"ש ד, ג.

139 ומדברך נאוה

הוזהר על פרשת ויחי קושר בין "נפתלי... הנותן אמרי שפר" ובין "ומדברך
נאווה": הקול מוביל את הדיבור, ואין קול בלי דיבור.
Zohar, Vayechi 73:761-75:771 ספר הוזהר, ויחי ע"ג:תשס"א-
ע"ה:תשע"א
It may be said that there is a female principle above also.
The truth is, however, that the whole body takes its descrip-
tion from the end of the body, which is male, although the
beginning of the body is female. Here, however, both the
beginning and end are female. Here, however, both the be-
ginning and end are female. Observe the recondite allusion
in this matter. We see that Jacob blessed Joseph along with
his brothers, but when G-d arranged the tribes under four
... standards He omitted Joseph and put Ephraim
The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

140 וכמ"ש בזה"א בפי ויחי (דרמ"ו ע"ב)

אור התורה מצטט את הוזהר: "נפתלי אילה שלוחה הנותן אמרי שפר" —
זהו "ודיבורך נאוה", שכן הקול מוליך את הדיבור, ואין קול בלי דיבור;
ואותו קול נשלח ממקום עליון כדי להנחות את הדיבור.
הערת קה"ת
"נפתלי אילה שלוחה הנותן אמרי שפר, היינו דכתיב ומדברך נאוה בגין
דקול מדבר ליה לדבור ולית קול בלא דבור והוא קול אשתלח מאתר
עתיקא דלעילא ושלח מקמי לאנהגא לדיבור" — אוה"ת ר"ה ע' איתו. וראה
גם אוה"ת פ' ויחי כרך ו' תתשמג, ב.

141 אמרי שפר

"נפתלי אילה שלוחה, הנותן אמרי שפר".
Genesis 49:21 בראשית מ"ט:כ"א
נפתלי אילה שלוחה הנתן אמרי שפר:
Naphtali is a hind let loose: He giveth goodly words

כתובה בלי וי, ואפשר לקרוא אותה גם "אתם".

Leviticus 26:3 ויקרא כ"ו:ג

אם-בחקתי תלכו ואת-מצותי תשמרו ועשיתם אתם:

If ye walk in My statutes, and keep My commandments, and
do them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

130 ועשיתם אתם

בוזהר על פרשת בהר: "ועשיתם אותם" פירושו, כביכול, "אתם תעשו
אותם", שכן על ידי ההתעוררות במעשיכם למטה מתעוררת התעוררות
למעלה.

Zohar, Behar 8:52-9:59 ספר הוזהר, בהר ח':נ"ב-ט':נ"ט

AND IF YE SAY, WHAT SHALL WE EAT, ETC. R. Judah cited
here the verse: "Trust in the L-rd and do good, dwell in the
land and follow after faithfulness" (Ps. 37, 3). Observe', he
said, 'that, as we have learnt, the deed below arouses the ac-
tivity above, as it says, "and ye shall do (lit. make) them", as
much as to say, by your action below you make those above.
Hence it says here, "Do (i.e. make) good", "good" being a
... reference to the Zaddik. When you do this
The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

131 ועשיתם אתם

בוזהר על פרשת בחוקות: מי שמקיים את מצוות התורה, כאילו "עשה" את
ה' למעלה, ו"ועשיתם אתם" כתוב בוודאי. הערת קה"ת מצטטת זאת
בהקשר של עשיית המצוות בידי ישראל.

Zohar, Bechukotai 2:12-4:19 ספר הוזהר, בחקותי ב':י"ב-ד':י"ט

132 שישאל עושים . . להמצות

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).
הערת קה"ת
זח"ג (ק', ב. קיג, א). [ב].

133 בדי"ה תורה צוה

ההערה מציינת שהמאמר "תורה צוה לנו משה" נמצא בלקוטי תורה על
פרשת וזאת הברכה.
הערת קה"ת
לעיל פ' ברכה.

134 תורה צוה לנו משה

"תורה ציווה לנו משה, מורשה קהילת יעקב". כך נפתח המאמר שהטקסט
מצטט.

Deuteronomy 33:4 דברים ל"ג:ד'

תורה צוה לנו משה מורשה קהילת יעקב:

Moses commanded us a law, An inheritance of the congrega-
tion of Jacob

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

135 רוח אייתי רוח

בוזהר על פרשת תרומה: הכול תלוי ברצון, "רוח מושכת רוח ומביאה
רוח". התעוררות האהבה של האדם מושכת את ההתעוררות המקבילה של
ה'.

Zohar II, 162b זח"ב קסב, ב

הערת קה"ת
זח"ב קסב, ב.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

142 חוט של חסד

הזוהר על ויקרא ממשיך: מי שקם בלילה ומתחזק בתורה עד הבוקר, בא לפני המלך לקבל "חוט של חסד" — החוט של אברהם, שסירב לקחת "מחוט ועד שרוך נעלי".

Zohar, Vayikra 65:435-66:445 ספר הזוהר, ויקרא ס"ה:תל"ה-ס"ו:תמ"ה

And when the holy Hind (Shekinah) awakes with the north wind, the soul comes down and that righteous one who has acquired it arises and strengthens himself like a lion in the study of the Torah till morning, and then he goes with that holy Hind to appear before the King to receive a thread of grace, 1the first seven lines of the Hebrew text are not translated.and he is crowned with her before the King. Blessed', said R. Simeon, 'are those who possess a super-soul, who ... study the Torah

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

143 וכמ"ש בגמרא

"כל העוסק בתורה בלילה, הקדוש ברוך הוא מושך עליו חוט של חסד ביום". זהו מאמר הגמרא שאליו מתייחס הטקסט, כפי שמצוין בהערת קה"ת.

Chagigah 12b:8 חגיגה י"ב ב:ח'

אמר ר' יש לקיש: כל העוסק בתורה בלילה — הקדוש ברוך הוא מושך עליו חוט של חסד ביום, שנאמר: "יוםם יצוה ה' חסדו". ומה טעם "יוםם יצוה ה' חסדו" — משום "ובלילה שירה עמי". ואיכא דאמרי, אמר ר' יש לקיש: כל העוסק בתורה בעולם הזה שהוא דומה ללילה, הקדוש ברוך הוא מושך עליו חוט של חסד לעולם הבא שהוא דומה ליום, שנאמר: "יוםם יצוה ה' חסדו ובלילה שירה עמי".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

חגיגה יב, ב. ראה תו"א לב, ב. ובארוכה נתבאר באוה"ת פ' לך לך כרך ד תשג, ב ואילך. וראה גם אוה"ת פ' האזינו ע' איתרמו

144 בפי ויחי (דר"ח ב') ע"פ כי כל ביתה

ההערה אומרת שקטע זה בוזהר נזכר גם קודם לכן בלקוטי תורה על חוקת.

הערת קה"ת

נזכר גם לעיל חקת נט, ב. סה, ד.

145 כי כל ביתה לבוש שנים

"לא תירא לביתה משלג, כי כל ביתה לבוש שנים".

Proverbs 31:21 משלי ל"א:כ"א

לא־תִירָא לְבֵיתָהּ מִשֶּׁלֶג כִּי כָל־בֵּיתָהּ לְבָשׁ שָׁנִים:

She is not afraid of the snow for her household; For all her household are clothed with scarlet

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

146 כי כל ביתה לבוש שנים

הזוהר על ויחי דורש פסוק זה בכמה אופנים; באחד מהם הוא קושר את השני לילבוש של דין קשה".

Zohar, Vayechi 60:597-607 ספר הזוהר, ויחי ס':תקצ"ז-תר"ז

As R. Judah and R. Isaac were once travelling together, the former said: 'Let us turn into this field, as it is more level.' They did so, and as they went along R. Judah said: 'It is writ-

ten: "She is not afraid of the snow for her household, for all her household are clothed in scarlet." This verse has been expounded by our colleague, R. Hizkiah, who said that sinners are punished in Gehinnom twelve months, half with fire and half with snow

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

147 כי כל ביתה לבוש שנים

הזוהר בפרשת חוקת דורש את הפסוק "כל ביתה לבוש שנים": כנסת ישראל מקבלת משני הצדדים, פעם מן הרחמים ופעם מן הדין, והיא שורה רק במקום שבו הלבן נמצא בתוך האדום והאדום בתוך הלבן.

Zohar, Chukat 11:79-12:88 ספר הזוהר, חקת י"א:ע"ט-י"ב:פ"ח

AND THE L-RD SAID TO MOSES, DO NOT FEAR HIM

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

148 ותולעת שני

בין החומרים שמהם עשו את המשכן: "תכלת, ארגמן ותולעת שני".

Exodus 25:4 שמות כ"ה:ד'

וּתְכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ וְעִזִּים:

and blue, and purple, and scarlet, and fine linen, and goats' hair

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

149 ותולעת שני

הזוהר בפרשת תרומה דורש את צבעי המשכן, ובהם "תולעת שני": שני יוצא מן הכיסא העליון ושולט מצד ימין, ותולעת היא "כמו תולעת שכוחה בפיה". המקדש מלך מפרש זאת כאן כחסד.

Zohar, Terumah 24:230-242 ספר הזוהר, תרומה כ"ד:ר"ל-רמ"ב

150 ע"פ זאת חקת התורה

ההערה מציינת שהמאמר על "זאת חוקת התורה", שבו כוחו של התולעת נקרא גבורה שבחסד, נמצא בלקוטי תורה על חוקת.

הערת קה"ת

לעיל פ' חקת נז, ב. וראה שם ס, ד.

151 זאת חקת התורה

"זאת חוקת התורה". המאמר על פסוק זה מסביר שכוחה של התולעת בפיה הוא גבורה שבחסד.

Numbers 19:2 במדבר י"ט:ב'

זאת חקת התורה אשר־יצוה ה' לאמר דבר אל־בְנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִקְחוּ אֵלֶיךָ פָּרָה אֲדָמָה תְּמִימָה אֲשֶׁר אֵין־בָּהּ מוֹם אֲשֶׁר לֹא־עָלָה עָלֶיהָ עַל:

This is the statute of the law which the L-RD hath commanded, saying: Speak unto the children of Israel, that they bring thee a red heifer, faultless, wherein is no blemish, and upon which never came yoke

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

152 שחורה אני ונאווה

"שחורה אני ונאווה". המאמר על פסוק זה מסביר כיצד אור אין סוף עצמו מתגלה באמצעות הגבורות.

Song of Songs 1:5 שיר השירים א:ה'

שְׁחוֹרָה אָנִי וְנָאוּה בָנוֹת יְרוּשָׁלַם כְּאֵהָלֵי קֶדָר כִּירִיעוֹת שְׁלֹמֹה:

I am black, but comely, O ye daughters of Jerusalem, As the tents of Kedar, As the curtains of Solomon

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

153 שער רישיה כעמר נקא

דניאל רואה את עתיק יומין: "לבושיה כתלג חיור ושער רישיה כעמר נקא".

Daniel 7:9 דניאל ז':ט'

הָיָה הָיָה עַד דִּי כְרָסָן רָמְיוּ וְעֵתִיק יוֹמִין יָתֵב לְבוּשָׁה כְּתִלְגַּח חִיּוֹר וְשַׁעַר
רִאשָׁה כְּעֵמֶר נִקְא כְּרָסְיָה שְׂכָבִין דִּי־נֹר גְּלִילוּהִי נֹר דְּלִק:

I beheld Till thrones were placed, And one that was ancient
of days did sit: His raiment was as white snow, And the hair
of his head like pure wool; His throne was fiery flames, and
the wheels thereof burning fire

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

154 ע"פ המאמר הזהר וישלח (דקע"ה ב')

ההערה מציינת שהביאור לקטע זה בזהר, שאליו מפנה הטקסט במילים
"במקום אחר", נמצא בביאורי הזהר של אדמו"ר האמצעי.

הערת קה"ת

ביאורו "לאדה"א כ, ג ואילך.

155 כי ישרים דרכי הוי

"כי ישרים דרכי ה', וצדיקים ילכו בהם ופושעים יכשלו בהם".

Hosea 14:10 הושע י"ד:י'

מִי חָכֵם וְיָבִין אֵלֶּה נְבוֹן וְיָדַעַם כִּי־יִשְׂרָאֵל דְּרָכֵי ה' וְצַדִּיקִים יֵלְכוּ בָּם
וּפֹשְׁעִים יִכָּשְׁלוּ בָּם:

Whoso is wise, let him understand these things, Whoso is
prudent, let him know them. For the ways of the L-RD are
right, And the just do walk in them; But transgressors do
stumble therein

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

156 מקומו של עולם

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

לשון הבר"ר פס"ח, ט.

157 מקומו של עולם

"הוא מקומו של עולם, ואין העולם מקומו". בהערת קה"ת מובא הנוסח הזה
כלשון המדרש.

Bereshit Rabbah 68:9 בראשית רבה ס"ח:ט'

ויפגע במקום - ר' הונא בשם ר' אמי אמר: מפני מה מכנין שמו של
הקב"ה וקוראין אותו מקום? שהוא מקומו של עולם, ואין עולמו
מקומו, מן מה דכתיב (שמות לג): הנה מקום אתי, הוי, הקדוש ברוך
הוא מקומו של עולם, ואין עולמו מקומו. אמר רבי יצחק: כתיב (דברים
לג): מעונה אלקי קדם, אין אנו יודעים אם הקב"ה מעונו של עולמו
ואם עולמו מעונו, מן מה דכתיב (תהלים צ): ה' מעון אתה, הוי. הקדוש
ברוך הוא מעונו של עולמו, ואין עולמו מעונו. אמר רבי אבא בר יודן:
לגבור, שהוא רוכב על ...

He encountered the place and spent the night there be-
cause the sun had set; he took from the stones of the place,
which he placed beneath his head, and lay down in that
place" (Genesis 28:11). "He encountered [vayifga] the place"
- Rav Huna said in the name of Rabbi Ami: Why do they
change the name of the Holy One blessed be He and call
Him the Omnipresent [hamakom]? It is because He is the
place [mekomo] of the world, and His world is not His place.
... From what

Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022
(CC-BY)

158 לפני מלך

"אלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום לפני מלך לבני ישראל".
בקבלה, מלכים אלה הם עולם התווה, שכליו נשברו.

Genesis 36:31 בראשית ל"ו:ל"א

וְאֵלֶּה הַמְּלָכִים אֲשֶׁר מָלְכוּ בְּאֶרֶץ אֲדוֹם לִפְנֵי מֶלֶךְ־מִלְכָּה לְבִנֵּי יִשְׂרָאֵל:

And these are the kings that reigned in the land of Edom,
before there reigned any king over the children of Israel

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

159 ברוך המקום

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

נוסח ההגדה.

160 בפרשת וישלח רבי יהודה פותח בפסוק זה: כל דרכיו של הקדוש ברוך הוא
ישרות, והעמלים בתורה מכירים אותן והולכים בהן.

Zohar, Vayishlach 20:202-21:212 ספר הזהר, וישלח כ':ר"ב-
כ"א:ר"ב

R. Judah discoursed on the verse: For the ways of the L-rd
are right, and the just do walk in them; but transgressors
stumble therein (Hos. 14, 10). 'All the ways of G-d', he said,
'are right and true, but mankind know not and regard not
what it is that keeps them alive. Hence "the just do walk in
them", because they know the ways of G-d, and they devote
themselves to the Torah; for whoever devotes himself to the
Torah knows those ways and follows them without turning
... either

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

161 הערת קה"ת מפנה לִZohar, Beshalach 10:125-133 למילים האלה.

Zohar, Beshalach 10:125-133 ספר הזהר, בשלח י':קכ"ה-קל"ג

162 בזהר על ויקרא: מי שקם בחצות הלילה ללמוד תורה, הקדוש ברוך הוא
וכנסת ישראל מקשטים אותו בבוקר ב"חוט של חסד".

Zohar, Vayikra 60:396-61:406 ספר הזהר, ויקרא ס':שצ"ו-ס"א:ת"ו

פסקה 8

163 נאוו לחייך בתורים

"לחייך נאוו בתורים, צווארך בחרוזים". הסיום קורא את שני חלקי הפסוק
לפי סדרם.

Song of Songs 1:10 שיר השירים א':י'

נָאוּו לְחַיִּיךְ בְּתוֹרִים צְוֹאֲרֶךְ בְּחִירוֹתִים:

.Thy cheeks are comely with circlets, Thy neck with beads

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

164 ולבי חלל

"ולבי חלל בקרבי". הלב החלול הוא הנקב שדרכו נכנס החוט.

Psalms 109:22 תהילים ק"ט:כ"ב

כִּי־עָנִי וְאֶבְיוֹן אֲנִי וְלִבִּי חָלַל בְּקִרְבִּי:

For I am poor and needy, And my heart is wounded within
.me

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

165 מבריה מן הקצה אל הקצה

"והבריה התיכון... מבריה מן הקצה אל הקצה". החוט עובר בכל מדרגה, מן הראשונה ועד האחרונה.

Exodus 26:28 שמות כ"ו:כ"ח

והבריה התיכון בתוך הקרשים מבריה מן הקצה אל הקצה:
and the middle bar in the midst of the boards, which shall
.pass through from end to end

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

166 לבבתני כו' באחד ענק מצוארניך

"לבבתני אחתי כלה... באחד ענק מצוארניך". הטקסט מפנה למאמר על פסוק זה.

Song of Songs 4:9 שיר השירים ד:ט

לבבתני אחתי כלה לבבתני באחת מעיניך באחד ענק מצוארניך:
Thou hast ravished my heart, my sister, my bride; Thou hast
ravished my heart with one of thine eyes, With one bead of
.thy necklace

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר, התרגום לעברית של ימינו, הביאורים שלנו וההערות.

The Hebrew text of Likkutei Torah: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

הביאורים שלנו, עם הסקירה, השאלות והעמוד לילדים: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Sefaria: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) דרך (Public Domain); Midrash Rabbah -- TE (Public Domain); The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); Wikisource Bereshit Rabbah (CC-BY-SA); Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain); Sefer Yezirah, trans. by Isidor Kalisch. New York, 1877 (Public Domain); Tikkunei Zohar - Vocalized (Public Domain); Kehot Publication Society (CC-BY-NC); Pardes Rimmonim (Public Domain); Sefer Etz Chaim (Public Domain); Daat Bereshit Rabbah (Public Domain); Pesach Haggadah (Public Domain); A. Alexander 1787 (Public Domain); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain); Torat Emet 357 (Public Domain); Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY).

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם, בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור.
/https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). למה ללמוד, וברכות הרבי: /likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309).

מיזם חינוכי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך /likuteitorah.com/he/likutei-torah/shir-hashirim/11

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק